ГАЗЕТА ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТНОЙ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ

Твой Мир

сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

В НОМЕРЕ:

4 30-летие Конституции Республики Казахстан

9 «Екі студия – бір өнер»

12 180 лет Абаю Кунанбаеву

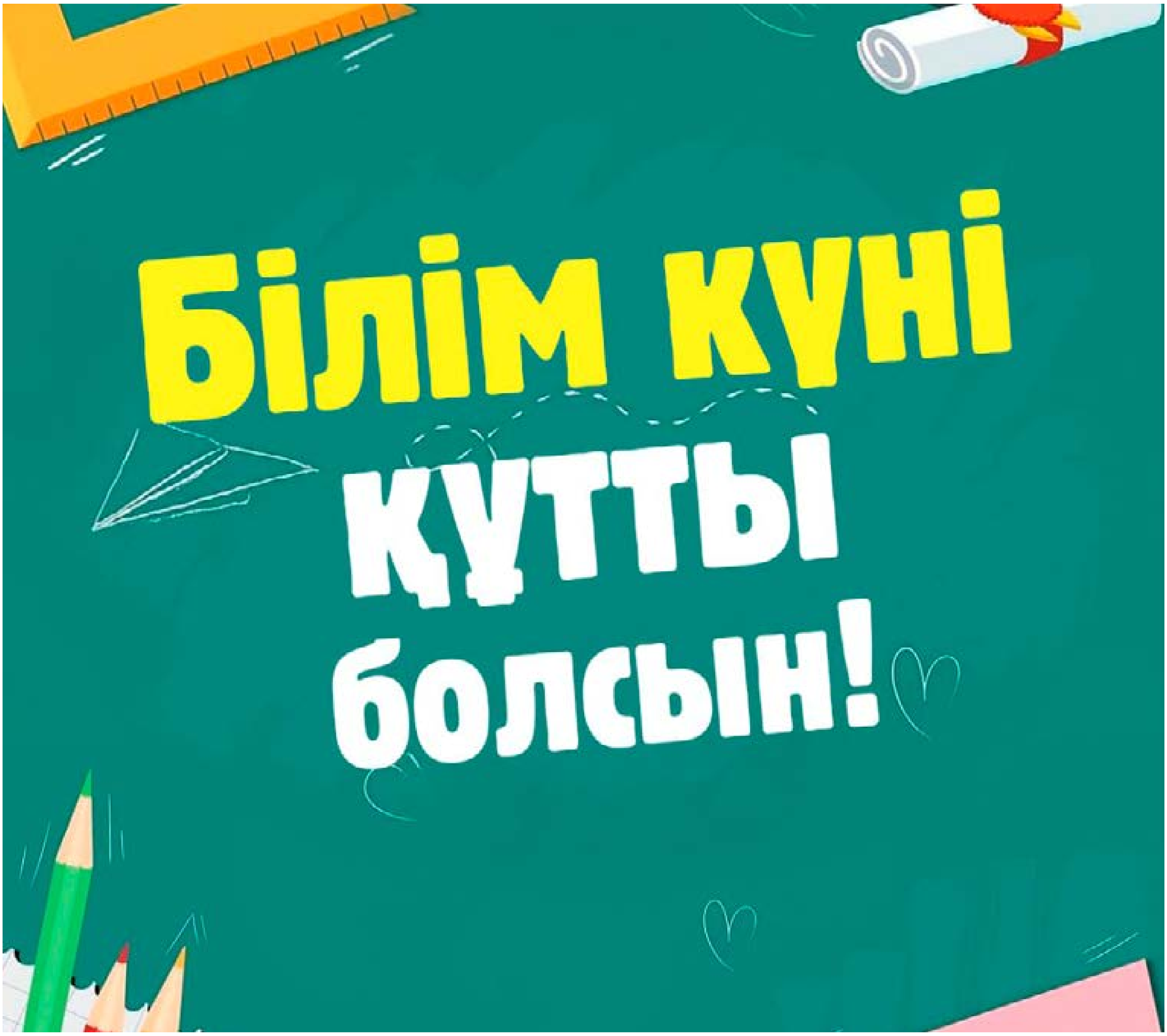

Газета Павлодарской областной детско-юношеской организации
Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

С МИРУ ПО СТРОЧКЕ

Летняя рыбалка

Лето дарит нам тепло и много радости. На каникулах мы отдыхаем. Каждый ребенок отдыхает так, как может. Вот я с родителями отдыхаю в родном Павлодаре, езжу с деревню Конырозек, где живут дедушка с бабушкой, семья тети Оли.

А ещё я люблю отдыхать на природе. Например, нравится рыбалка.

Знаете, на рыбалку необязательно ехать далеко. Да, можно порыбачить и на Иртыше. Так мы и делаем.

Папа с мамой, я и моя тетя (школьница Вика) любим рыбачить на Иртыше. Это здорово!

Мама наслаждается красотой природы, делает редкие - редкие снимки. А мы наслаждаемся рыбалкой. Для нас с папой главное, ведь, не количество пойманной рыбы. Главное, смотреть на воду и ждать, когда же леска начнет вздрагивать. Вдруг, да клюнет?!

Да, меня интересует красота природы.

И для меня рыбалка - это отличный отдых, тишина, и спокойствие. Рядом со мной дорогие и родные люди. И это - главное!!!

А рыба?! Ловись, рыбка, большая и маленькая!

Спасибо лету за прекрасный отдых на природе.

Роман Ганикель, 2 РВГ
школа имени Торайгырова
город Павлодар

Моё путешествие в Турцию

Этим летом я с мамой и папой отдыхал в Турции, в городе Алания. Это было моё первое путешествие на самолёте, и мне очень понравилось смотреть в окно — облака были как мягкие и нежные зефирки!

Когда мы приехали, было очень жарко, светило яркое солнце. Мы жили в большом отеле Lonicera с несколькими бассейнами, аквапарками и высочайшими пальмами. Каждый день мы ходили на море. Вода была тёплая, и я не брался плавать без кругов, так как занимаюсь плаванием! Мы с папой строили крепости из песка, собирали камушки, а мама загорала и фотографировала нас.

Один раз мы ездили плавать на корабле. Мы плыли по морю 3 часа. Это время пролетело незаметно! Было увлекательно и необычно. На корабле была пенная вечеринка, танцы, развлечения, угощения. А потом все прыгали с борта прямо в воду — это было весело! Мы плавали в открытом Средиземном море. Я был в восторге! А ещё мы были в пещере, где внутри капает вода и прохладно, как в холодильнике. Там было очень интересно!

Каждый вечер мы гуляли по красивой набережной, ели вкусное мороженое и смотрели на закат. Я был очень счастлив, потому что мы всё делали вместе.

Я очень люблю свою семью, и мне хочется, чтобы мы снова

поехали в Аланию. Это было лучшее лето!

Роман Ганикель, 2 РВГ
СОШ имени С.Торайгырова

Праздник, который объединяет поколения

Летние каникулы – это всегда особое время для детей. Но что может быть лучше, чем провести это время не только с друзьями, но и с самыми дорогими и близкими людьми – бабушками? Уже второй год подряд, по инициативе «Клуба креативных бабушек» села, ученики Мичуринской СОШ становятся участниками уникального проекта «Лето с внуками», который дарит не только яркие эмоции, но и укрепляет связи между поколениями.

Проект, ставший настоящим праздником для детей и бабушек, направлен не только на развитие отношений между поколениями, но и на создание теплой и поддерживающей атмосферы, в которой каждый может раскрыть свои творческие и спортивные способности. Вдохновленные идеей передать знания и создать уникальные воспоминания, дети и бабушки отправляются на природу, где их ждут увлекательные и познавательные мероприятия.

Программу летних каникул трудно назвать обычной. Это не просто дни отдыха, это настоящее путешествие в мир игр, творчества и физической активности. Подвижные игры на свежем воздухе способствуют развитию физической формы и улучшают командный дух. Мы организуем для наших участников эстафеты, спортивные турниры и другие активности, которые учат работать в команде, помогать друг другу и радоваться общим победам.

Но самое главное, что объединяет детей и бабушек – это творчество. На мастер-классах участники учат друг друга разгадывать загадки и решать логические задачи, а также развивают фантазию и креативность через рисование, изготовление поделок и рукоделие. Дети знакомятся с традициями и ремеслами, которые передаются из поколения в поколение, и учат бабушек чему-то новому.

Не менее яркой частью проекта становятся музыкальные и танцевальные занятия. Здесь дети и бабушки раскрывают свои таланты, поют и танцуют вместе, создавая настоящую атмосферу праздника и радости. Импровизированные концерты, где каждый может показать, чему научился за лето, становятся кульминацией дня, наполненного счастливыми моментами и живыми эмоциями, когда дети и бабушки получают символические подарки. Эти подарки не просто сувениры, а память о проведенном времени и о том, сколько радости и тепла принесло общение между поколениями.

– Мы работаем над этим проектом вместе с «Клубом креативных бабушек». Они – наши постоянные и незаменимые гости на школьных мероприятиях, благодаря им, многие бабушки на селе стали активнее. Их энергия, и доброта вдохновляют не только детей, но и взрослых. Благодаря такому сотрудничеству «Лето с внуками» становится ярким и насыщенным, помогая развивать и укреплять связи между поколениями и создавая атмосферу взаимопонимания и уважения. Особую благодарность хочется выразить организаторам этого доброго дела – Совету ветеранов Павлодарского района, Розе Шагировой и Татьяне Шаповаловой, директору школы Айнаш Абдымановой и всем тем, кто поддерживает наш проект! - говорит учитель начальных классов Айслу Алибаева.

Алибаева Айслу Адолькомаровна,
учитель начальных классов
Мичуринской СОШ

Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

ТЕМА

30-летие Конституции Республики Казахстан

30 августа 2025 года исполняется 30 лет со дня принятия Конституции Республики Казахстан. Основной закон, утвержденный на общенародном референдуме 1995 года, заложил прочный фундамент суверенитета страны, обеспечил права и свободы граждан, а также утвердил демократические принципы государственного устройства. Конституция стала символом независимости Казахстана и его стремления к построению правового государства. За прошедшие три десятилетия она доказала свою жизнеспособность, содействуя укреплению государственности, мира и стабильности в стране.

День конституции Казахстана является государственным праздником, а значит, и выходным днём страны.

18 мая 2007 года в Основной закон были внесены поправки. С тех пор Казахстан является унитарным государством с президентско-парламентской формой правления.

Массовые гуляния по всем городам и районам Республики в День Конституции стали весёлой доброй традицией. Праздник проходит с песнями, танцами, приятными встречами, дружными рукопожатиями, увлекательными концертами, интересными выставками и вкусными угощениями.

Важные факты о Конституции Казахстана

Действующая Конституция страны составлена на казахском и русском языках. Государственный язык — казахский, но в госорганах и органах местного самоуправления наряду с ним употребляют и русский язык. Интересно, что Конституция на казахском языке оказалась больше, чем вариант на русском (8904 слова против 7168), в чем сказались особенности казахского языка и перевод юридических терминов.

Основное содержание и структура Конституции РК

В преамбуле изложены важнейшие принципы современного казахского общества, которое имеет общую историческую судьбу, сознает себя миролюбивым гражданским обществом и ответственность перед будущими поколениями. На этом основании заявлено, что принимает Конституцию народ Казахстана.

Основной Закон состоит из 9 разделов, в которых обозначены основы государственного устройства, права и свободы граждан. Шесть разделов посвящены основам организации осуществления власти в стране (положениям о президенте, парламенте, правительстве, конституционном суде, судебной системе и местном самоуправлении).

Конституция состоит из 98 статей, в которых закреплены такие основополагающие принципы жизни общества:

Власть в стране делится на три ветви (законодательную, исполнительную и судебную), которые взаимодействуют, но создают систему сдерживания и противовесов.

В стране провозглашено идеологическое и политическое разнообразие в форме деятельности различных партий и общественных объединений (ст. 5).

Конституция РК имеет высшую юридическую силу (ст. 4), служит ядром всей правовой системы и источником других отраслей права. Это дает гражданам возможность защищать в суде свои права на основании соответствующих положений Основного Закона.

Одно из самых значительных положений Конституции в том, что главный и единственный источник государственной власти — народ (ст. 3). Это право осуществляется через республиканский референдум, свободные выборы, делегирование полномочий государственным органам.

Развитие конституционализма в Казахстане

За три десятилетия становления и развития независимого государства произошли существенные изменения в обществе, они находили отражение в изменениях Основного Закона. Правки к Конституции принимались несколько раз, внесено их было за это время более 90, главными были такие:

Больше всего поправок (41) внесено в 2007 году. Они установили пропорциональную избирательную систему, при этом депутатами мажилиса могут быть только члены политических партий. Дали конституционный статус Ассамблее народа Казахстана.

В 2017-м изменения коснулись перераспределения полномочий президента, парламента и правительства.

Нынешний год стал этапным в становлении конституционализма в Казахстане — проводится реформа в управлении страной. Проект изменений был разработан учеными-правоведами и представлен для ознакомления гражданам. Правки ведут к новому формату взаимодействия государства и общества: расширяют права граждан на участие в управлении страной, усиливают защиту гражданских прав. При этом повышается статус и усиливается роль парламента РК, осуществляется переход к новой государственной модели — от суперпрезидентской к президентской республике.

Приняты изменения на всенародном референдуме 5 июня. По итогам всенародного голосования Центральная избирательная комиссия отметила, что проект изменений был поддержан 77% участников референдума.

День Конституции — это праздник главного Закона страны, который гарантирует каждому гражданину право жить в свободном демократическом обществе. Каждому жителю страны важно знакомиться с этим документом и его историей, чтобы знать, в каком государстве живет, какими правами обладает.

Источник:www.gov.kz

Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

МЕРЕЙТОЙ

Абай және билік: 10 қызықты факті

Абай Құнанбаев – ұлы ақын, композитор, ағартушы және қоғам қайраткері. Оның шығармашылығы, поэзиядағы жетістіктері туралы көп білеміз, бірақ Абайдың өз заманының көрнекті саясаткері және қоғам қайраткері болғанын екінің бірі біле бермейді. Төменде Абайдың ел ішіндегі басшылық қызметі мен билікке қатысы туралы 10 қызықты факті берілген.

1. Тектілердің тұяғы

Абай Құнанбайұлы – Тобықты руының билер әулетінде дүниеге келген. Ойшылдың әкесі Құнанбай Өскенбайұлының өз заманында Тобықты руының белді адамының бірі, уездің аға сұлтаны болған. Кішкентай Абайдан ол өзінің ізбасарын көрді және 13 жасынан бастап оны әкімшілік, ел ісіне араластыра бастады.

2. Жас қайраткер

Он бес жаста өз замандастарынан озық шығып, өз білімділігімен ел ішінде көзге түсе бастаған. Ат үстінде жүрген әкесіне көмегі тиген. Түрлі рулардың игі жақсылары онымен санаса бастаған. Абай даулы істерде әділ билік айта жүріп, биге тән қасиет шешендік өнеріне жаттыққан. Жиырма жасында от ауызды, орақ тілді шешен, халық өмірі мен әдет-ғұрпын, төрелік айту жөнін жақсы білетін танымал тұлға болады. Бұл жылдарда Абай заман ерекшелігін түсіне отырып, өз халқын тереңірек тани бастаған. Бір сөзбен айтқанда Абай бастапқыда ел ішіндегі дау-шарларға араласа жүріп, ел басқару ісінде шыныққан.

3. Тәжірибелі болыс

Абай ең алғаш 1866 жылы Күшік Тобықты болысына болыстыққа сайланған. Бұған ағасы Құдайбердінің ерте қайтыс болуы әсер еткен. 1865 жылы болыстық сайлауда Құдайберді болыс болып, ал Абай оған кандидат болып белгіленген. Өкінішке орай, 1866 жылы сәуір айында Құдайберді қайтыс болуы себепті оның кандидаты Абайға осы қызмет жүктеледі. Осы туралы архив деректерінде Абайдың болыс ретінде қол қойған құжаттары табылған. Абай 1872-1874 жылдары Күшік Тобықты болысына екінші рет болыс болып сайланады. Мұны Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік архивіндегі құжаттар растайды. 1876-1878 жылдары Абай Қоңыр - Көкше еліне болыс болып сайланады. Бұл сайланудың ерекше себебі болады. Қоңыр Көкше болысына он үш старшын ел кірген. Олар: Көкше, Жөкең, Мамай, Мырза, Жігітек, Бөкенші рулары еді. Әр рудан жиналған болыстықта талас-тартыс, ұрлық, барымта, бір-бірінің үстінен арыз-шағымдар көбейіп, елдің берекесі кете бастайды. Сондықтан «сырттан болыс сайлау керек, елді дұрыс жолға салатын әділ мықты адам болсын» деген шешім шығады. Ояз бен жандаралдың лайықты деп тапқан адамы Абай болады. Сөйтіп ояз бен жандаралдың ұйғаруымен болыстыққа Абай сайланады. Абайдың осы елдегі қызметі губернатор тарапынан жоғары баға алған. Оның дәлелі өзге сайланған болыстарға берілмейтін 300 сом еңбек ақыны Абай алып отырған.

4. Заң шығарушы

1885 жылы Семей облысының Қарамола дейтін жерінде бес дуан елінің билері сьезінде Абай бірауыздан төбе би сайланады. Осы сьезд жұмысының барысында ол 3 күн ішінде қазақ халқының өмірін жеңілдететеін 73 баптан тұратын «Ереже» деп аталатын заң нұсқасын жазған және ол осы сьезде қабылданып, бекітілген. Бұл Ережеде Абай Ресей заңдарынан гөрі даланың жазылған, жазылмаған заңдарын сұрыптап заманына сай, қазақ қоғамының игілігіне қызмет ететіндей өңдеп кіріктірген.

5. Биліктегі принциптері

Басқару ісінде ақынның өзіндік ұстанымы болған. Ол әділ емес адамдарды билік ісіне, лауазымды орынға, сайлауға жіберуге болмайды деп есептеді және көп оқып, көкейіне түйгені мол адам болуы керектігін талап етті. Өзінің де биліктегі мақсаты, ойы әділдік пен шындық болады. Бұл ниеті елге жағып, жақсы атағы қазақ арасына тарады. Замандастары күшті би деп мойындайды. Баянауыл өлкесіндегі белгілі шежіресі, әрі ақын Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы ақыл кеңес алу үшін келіп тұрды. Бұл туралы М. Әуезов: «Әділдігі сонша, Абайға досынан гөрі, дұшпаны көбірек билік айтқызған», дейді. Сонымен қатар, Абай әйелдердің құқықтарын қорғаған. Абай ешқандай да ресми тұлға болмай тұра, үшінші би ретінде қиын дауларды шешуге қатысқан. Ол мұндай істерге кінәсіз, қарапайым халықты құтқару үшін, осы күрес отына май құйып отырғандарды басу үшін барды. Абай руластарымен дауға түскен кейбір рубасылары төрелік сұрап Абайға келген. Абай заманының ең әділ төрешісі саналған.

6. Әділ де қатал болыс

Әкесі Құнанбай жолымен руаралық талай талас-тартысты бастан өткізген Абай жауласқан 17 ataласын сібірге жер аударған. М.Әуезовтің «Абай жолынан» білетін Абай ақынмен достық қарым-қатынаста сипатталатын Базаралыны шын өмірде Құнанбай емес Абай болыс барымта жасағаны үшін жер аударған. Өйткені Базаралы әділінде Тәкежанның 800 жылқысын айдап әкеткен барымташы болған.

7. Шенеуніктер арасындағы беделі

Сол кездегі Семей облысының губернаторы, генерал майор Карповтың 1893 жылғы 11 қыркүйектегі №55 бұйрығына сәйкес Шыңғыс болысына болыстық қызметке Абай Құнанбайұлы 1893-1896 жылдар аралығына тағайындалған. Бұл құжат 3 тармақтан тұрады. ІІІ тармағында Шыңғыс болысына болыстық қызметке Ибрагим Құнанбаев, кандидаты Әзімбай Тәңірбердин сайланды делінген. Орыс әкімдері де ел ішінде беделді Абаймен санасқан.

8. Абайдың пікірлестері

Тағдыр Абайды озық ойлы интеллигенция өкілдері, саяси жер аударылғандармен тоғыстырды, оның бірі Е.П. Михаэлиспен жақсы достық қарым-қатынаста болған. Олар Абайдың дүниеге көзқарасы мен саяси көзқарасының қалыптасуына ықпал етті. Абайдың танымалдығы мен беделі тек қазақтар емес басқа да шығыс халықтары арасына тарады. Қазақ даласы арқылы өз еліне бағыт ұстанған сібірге жер аударылған, қаладан патша өкіметінің аңдуынан қашқан еркін ойлы татарлар, кавказдықтар үшін Абай ауылы орталық іспеттес болды. Абайдың үстінен жазылған арыздарда «ақ патшаның жауы» деп көрсетілуі де осыдан. Патшаға қауіпті адам туралы ақпарат Семей әскери губернаторы мен Дала өлкесінің генерал-губернаторына да жетеді. Абай ауылы мен маңайына жасырын бақылау орнатылады. Тіпті 1903 жылы Семей полицмейстері ақынның және оның балаларының үйіне тінту жүргізген. Бірақ халық арасындағы Абайдың зор беделінен жасқанып тек саяси жер аударылып келген достарымен тығыз қарым-қатынасын үзумен ғана шектелген. Олардың арасындағы хат алмасуын қатаң бақылауда ұстаған.

9. Жалған айыптар

Ол болыстық басқарушы болған кезде, әділдік жолын ұстанып, әлсізге зорлық көрсетушілерді, ұрлық жасағандарды қатаң жазалап, халық қамқорына айналды. Әрине, оның бұл әрекеті кейбіреулерге ұнамайды. Үстінен оязға арыз айтушылар көбейеді. Үзікбай Бөрібаев деген біреу “Таймаққөл деген жерімді тартып алды, пара алады және билікті асыра пайдаланды деген айыптар тағып, жалған арыз жазды. Бұл көпе-көрнеу жала жабу еді. Тексеріс ұзақ жылдарға созылады. Осы оқиғадан кейін Абайдың «не ермей, не ерік бермей» қор қылған елінен көңілі қалды. Жүрегі шерлі, жаны жаралы болып «Түзетпек едім заманды, өзімді тым-ақ зор тұтып,- деуі де осыдан.

10. Қастандық

1898 жылғы Мұқыр сайлауында Абайға қастандық жасалған. Мұқыр болысы мен Шыңғыс болысы арасындағы даулы жер мәселесін шешуге келген Абайды бір топ адам жерге жығып сабай бастаған. Бұл жағдаят Абайдың билік басындағынадандармен тек сөз жүзінде күреспегендігін көрсетеді. Қастандықтың себебі Оразбай екеуінің арасындағы жанжалдан туындаған. Сол Оразбай «Оразбай атымның шығуы Абайдай арысымның арқасы емес пе?» деп Абай дүниеден қайтқанда қатты қайғырған адамдардың бірі болған.

Твой Мир сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

2025 жылы тойланатын мерейтойлар мен атаулы күндер

Әр жыл тарихтың жаңа парағын ашып, әлемдік және ұлттық деңгейде маңызды оқиғаларды еске түсіруге мүмкіндік береді. 2025 жыл – жаһандық тарих пен мәдениет үшін ерекше жыл, себебі бірқатар ірі тарихи оқиғалардың, ұлы тұлғалардың мерейтойлары мен қоғам үшін маңызды күндер атап өтілмек. Осы орайда биыл тойланатын басты мерейтойлар мен атаулы күндерді шолып шығуды жөн көрдік.

Қаңтар

1 қаңтар – «Казахстанская правда» республикалық газетінің жарық көргеніне 105 жыл толды. 1920 жылы бұл газет «Известия Киргизского края» деп аталды. 1921 жылы «Степная правда» атауымен қайта шығып, Қазақ автономиялық социалистік республикасының ресми басылымы болды. Ал 1932 жылдан бастап «Казахстанская правда» деп аталып келеді.

5 қаңтар – Қадыр Мырза Әлінің туғанына 90 жыл толды. Көрнекті қазақ ақыны, аудармашы Қадыр Ғинаятұлы Мырза Әлі (1935-2011 ж.) Батыс Қазақстан облысы Жымпиты ауылында дүниеге келген. Балалық шағында кітапқа ерекше қызығушылық танытып, алғаш оқыған кітабы – «Қырық батыр» болды.

Әдеби қызметін «Жұлдыз» журналында, «Жазушы» баспасында, Жазушылар одағында жалғастырды. Қазақ поэзиясына тың ой, ұлттық рух пен шебер тіл енгізді. Сондай-ақ әлем әдебиетінің үздік шығармаларын қазақ тіліне аударды.

Еңбегі үшін «Парасат» және I дәрежелі «Достық» ордендерімен марапатталған. Қадыр Мырза Әлі мұрасы – қазақ әдебиетінің асыл қазынасы болып қала бермек.

7 қаңтар – әнші, актер, педагог, режиссер ұлттық кәсіби театр өнерінің негізін салушылардың бірі, Қазақстанның халық әртісі Құрманбек Жандарбековтің туғанына 120 жыл (1905-1973 ж.). Ол өнердегі жолын Мұхтар Әуезовтің «Қарагөз» трагедиясындағы Сырым, «Еңлік-Кебектегі» Кебек рөлдерінен бастаған. Сонымен қатар, қазақ операсының дамуына зор үлес қосып, «Қыз Жібек» операсында Бекежан образын шебер сомдады.

Кәсіби шеберлігімен халықты тәнті еткен сахна саңлағының есімі қазақ өнерінде мәңгі сақталады.

10 қаңтар – көрнекті жазушы, драматург, қоғам қайраткері Ілияс Есенберлиннің туғанына 110 жыл (1915-1983 ж.) толды.

Ол тарихи романдары арқылы қазақ әдебиетінде айрықша орын алды. Жазушының ең танымал еңбегі – «Көшпенділер» трилогиясы («Алмас қылыш», «Жанталас», «Қаһар»), онда қазақ халқының тарихы мен тәуелсіздік жолындағы күресі суреттеледі.

Ілияс Есенберлин қазақтың бай тарихи мұрасын жаңаша танытып, ұлттық сананы қалыптастыру мәселелерін көтерді. Оның шығармалары әлемнің бірнеше тіліне аударылып, қазақ әдебиетінің халықаралық деңгейде танылуына үлес қосты.

Ақпан

2 ақпан – көрнекті жазушы, әдебиеттанушы, Қазақстанның Халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлықтың иегері Мұхтар Мағауин 85 жасқа (1940-2025 ж.) толар еді. Өкінішке қарай, қазақтың ұлы жазушысы Мұхтар Мағауин биыл қаңтар айында ғана АҚШ-та көз жұмды.

Ол Абай облысы Аягөз ауданының Баршатас ауылында дүниеге келген. «Жазушы» баспасы мен «Жұлдыз» журналының бас редакторы, Жазушылар одағының хатшысы қызметтерін атқарды.

Ғалым әрі қаламгер ретінде ұлттық әдебиет пен тарихқа өлшеусіз үлес қосып, құнды шығармашылық мұра қалдырды.

15 ақпан – тарих ғылымдарының докторы, профессор Ермұхан Бекмахановтың туғанына 110 жыл (1915-1966 ж.) болады.

Тарихшы 1915 жылы Павлодар облысы, Баянауыл ауданында дүниеге келген. Воронеж педагогикалық институтын бітіріп, Қазақстанда ұстаздық және ғылыми-зерттеу жұмыстарымен айналысты. 1946 жылы «Қазақстан XIX ғасырдың 20-40 жылдарында» атты еңбегі үшін тарих ғылымдарының докторы атанды. Алайда бұл еңбегі үшін саяси айыптауға ұшырап, 1952 жылы қамауға алынды.

1955 жылы ақталып, ҚазМУ-ға қайтып оралды. Ол Қазақстан тарихын зерттеуге, ғылыми кадрлар дайындауға зор үлес қосты. 1959 жылы мектептерге арналған алғашқы Қазақстан тарихы оқулығын жазды. 1962 жылы Ғылым Академиясының корреспондент-мүшесі болып сайланды.

Ғалымның есімі мәңгілікке сақталып, Павлодарда бюсті орнатылды, білім беру мекемелеріне оның есімі берілді. Ермұхан Бекмаханов – тарихи шындықты зерттеудің символына айналған тұлға.

Наурыз

1 наурыз – Қазақстан халқы Ассамблеясының құрылғанына 30 жыл толады. Татулық пен бірлікті ту еткен ұйымның мерейтойы республика көлемінде кеңінен атап өтіледі.

Жоспар бойынша елдің түкпір-түкпірінде 400-ден астам танымдық, әдеби-мәдени шара ұйымдастырылып, Ассамблеяның маңыздылығы насихатталады. Мерекелік іс-шаралар 1 наурызда басталып, бас қаладағы Бейбітшілік және келісім сарайында республикалық форум өтеді. Форумға аудан, облыстардан делегаттар шақырылып, ұйымның жетістіктері мен алдағы міндеттері сарапталады.

14 наурыз – қазақ жазушысы, драматург Қалихан Ысқақтың 90 жыл (1935-2014 ж.). Ол Шығыс Қазақстан облысы Қатонқарағай ауданының Топқайың ауылында дүниеге келген.

ҚазМУ-дің журналистика факультетін, Мәскеудегі Мемкино жанындағы жоғары курсты тәмамдаған. Әр жылдары «Лениншіл жас», «Қазақ әдебиеті», «Мәдениет және тұрмыс», «Парасат» басылымдарында, «Қазақфильм» киностудиясында, Жазушылар одағында және М.Әуезов атындағы театрда қызмет атқарған.

Оның «Ақсу – Жер жәннаты», «Қара орман», «Тұйық» романдары, «Қоңыр күз еді», «Бұқтырма сарыны» повестер жинағы, «Жарық дүние», «Қазақтар» пьесалар жинағы жарық көрген. «Ақсу – Жер жәннаты» романы үшін 1992 жылы ҚР Мемлекеттік сыйлығының лауреаты атанды. Сондай-ақ, «Қараша қаздар қайтқанда», «Таңғы жаңғырық», «Есеней – Ұлпан» сынды пьесалары мен «Ұшы-қиырсыз жол», «Саршатамыз», «Қараша қаздар қайтқанда» фильмдерінің сценарийін жазды.

Қалихан Ысқақ Л.Н.Толстой, А.П.Чехов, И.С.Тургенев сияқты классиктердің шығармаларын және Нобель сыйлығы лауреаттары болған жеті драматургтің пьесаларын қазақ тіліне аударған. Оның туындылары бірнеше шетел тілдеріне аударылып, оқырман қауымға кеңінен танылды.

23 наурыз – ғалым, металлург-химик, жазушы, аудармашы, Қарағанды мемлекеттік университетінің негізін қалаушы Евней Бөкетовтің туғанына 100 жыл (1925-1983 ж.). 1925 жылы Солтүстік Қазақстан облысында дүниеге келген. 1950 жылы Қазақ тау-кен металлургия институтын бітіріп, металлургия және химия саласында ірі зерттеулер жүргізді. 1969 жылы КСРО Мемлекеттік сыйлығын алды. Ол түсті металдар металлургиясы бойынша маңызды жаңалықтар ашып, Лисаков пен Аят кен орындарында марганец пен темірді кешенді пайдалану әдістерін енгізді. Оның есімімен аталатын «Бөкетов-Баешев әдісі» фосфорды шлам құрамынан бөліп алуға мүмкіндік берді.

Қарағанды мемлекеттік университетінің тұңғыш ректоры ретінде білім саласының дамуына зор үлес қосты. Әдебиетте де белсенді болып, орыс жазушыларын қазақ тіліне аударды, әдеби сын жазды. 1985 жылы Мәскеуде оның «Святое дело Чокана» атты очеркі жарық көрді.

Сәуір

1 сәуір – дирижер, композитор, домбырашы, Қазақстанның халық әртісі Нұрғиса Тілендиевтің туғанына 100 жыл (1925-1998 ж.) толады. Ол Алматы облысында дүниеге келіп, Алматы және Мәскеу консерваторияларын бітірген. Абай атындағы опера және балет театрында, Құрманғазы атындағы халық аспаптар оркестрінде, «Қазақфильм» киностудиясында қызмет етті. 1981 жылы «Отырар сазы» фольклорлық-этнографиялық оркестрін ұйымдастырып, өмірінің соңына дейін оның көркемдік жетекшісі болды.

Ол 400-ге жуық ән мен романстың, көптеген күй, кантата, поэмалардың авторы. «Алтын таулар» операсын, «Достық жолымен» балетін, «Аққу», «Махамбет», «Көш керуен» сынды әйгілі күй-поэмаларын жазды. 50-ден астам спектакль мен 19 көркем фильмге музыка жазған.

Екі рет Еңбек Қызыл Ту орденімен марапатталған. Астана мен Алматыда Тілендиев атындағы көшелер бар.

20 сәуір – Кеңес Одағының Батыры, мерген Әлия Молдағұлованың туғанына 100 жыл (1925-1944 ж.). Ол Ақтөбе облысының Қобда ауданы, Бұлақ ауылында дүниеге келді. 7 жасында анасын жоғалтып, нағашы ағасының қамқорлығында өскен. 1935 жылы отбасымен бірге ағасының арқасында Ленинградқа келіп, балалар үйінде тәрбиеленді. 1941 жылы Ленинград қоршау кезінде қала төңірегінде қорғаныс бекіністерін салуға қатысып, ерлік танытты.

1943 жылы 22-ші армияның 54-ші арнайы атқыштар бригадасына мерген болып қосылып, жауға қарсы күресте есебінде 32 жауынгерді жойды. Шайқастар кезінде «Жауынгерлер, алға!» ұранымен қолдауы мол Әлия бірнеше жарақат алғанына қарамастан, батырлықпен шайқасып, фашист офицерін жер жастандырды.

Әлия Молдағұлованың қаһармандығы мен ерлігі ұрпақтарға үлгі болып қала бермек.

22 сәуір – Қазақстанның халық жазушысы, қоғам қайраткері, академик Сәбит Мұқановтың туғанына 125 жыл (1900-1973 ж.). Ол қазіргі Солтүстік Қазақстан облысының Жамбыл ауданындағы Жаманшұбар (бұрынғы Ақмола губерниясы, Қызылжар уезі, Таузар болысына қарасты екінші ауыл) деген жерде туған.

Сәбит Мұқанов өз шығармаларында қазақ халқының ғасырлар бойғы тұрмысын, мәдениеті мен тарихын терең бейнелеген қаламгер. Ол халықтың революциядан кейінгі өмірін «Жұмаштың өлімі», «Альбом», «Балбөпе», «Сұлушаш», «Ақ аю» және басқа да шығармаларында суреттеді. Жазушының «Адасқандар» романы қазақ прозасындағы таптық күрес мәселесін көтерген алғашқы әлеуметтік-психологиялық туынды ретінде белгілі, кейін бұл шығарма «Мөлдір махаббат» атауымен қайта жарық көрді.

Жазушы қазақ ауыз әдебиетін зерттеп, фольклор мен көне жазба мұраларды жинақтап, жарыққа шығаруға айрықша үлес қосты. Оның әдеби мұрасы 80 мың жолдан астам лирикалық өлеңдерді, жиырмаға жуық поэма, бірнеше повесть пен роман, көптеген әңгіме мен очерк, оннан астам пьесаны, сондай-ақ оқулықтар мен әдеби зерттеулерді қамтиды. Сонымен қатар, ол қазақ ақын-жазушыларының шығармашылығын талдауға арналған монографиялар жазып, ұлттық әдебиеттанудың дамуына зор үлес қосты. Жазушының еңбектері әлемнің 46 тіліне аударылған.

Қазақ әдебиетін қалыптастыруға сіңірген үздіксіз еңбегі үшін Сәбит Мұқанов 2 рет Ленин орденімен, 2 рет Еңбек Қызыл Ту орденімен және «Құрмет Белгісі» орденімен марапатталған.

25 сәуір – мемлекет және қоғам қайраткері Нығмет Нұрмақовтың туғанына 130 жыл (1895-1937 ж.). Ол Семей облысы, Қарқаралы уезінде дүниеге келген. Омбы мұғалімдер семинариясы мен Коммунистік университетті тәмамдаған.

Еңбек жолын мұғалім болып бастап, Қарқаралы уездік кеңесінің хатшысы қызметін атқарды. 1920 жылдан бастап Қарқаралы және Семейдегі ревкомдар мен атқару комитеттерінде басшылық қызметтерде болды. 1923-1924 жылдары Қазақ АКСР Юстиция халық комиссары, кейін Жоғарғы Соттың қазақ бөлімінің төрағасы болды. Бұл кезеңде сот және прокуратура жүйесін қалыптастыруға, қазақ тілін іс жүргізуге енгізуге және заң кадрларын даярлауға үлес қосты.

1924-1929 жылдары Қазақ

ГАЗЕТА ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТНОЙ ДЕТСКО-ЮНОШЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ
Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

АКСР Халық Комиссарлары Кеңесінің төрағасы қызметін атқарды. 1931 жылдан Мәскеуде ВЦИК құрылымдарында жұмыс істеді. 1937 жылы саяси қуғын-сүргінге ұшырап, ату жазасына кесілді. 1956 жылы ақталды.

Мамыр

9 мамыр – Ұлы Отан соғысының аяқталғанына 80 жыл (1945 ж.). 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында 25-27 миллион адам қаза тапты, олардың ішінде әскери қызметкерлермен қатар бейбіт тұрғындар да көп болды. Германия Екінші дүниежүзілік соғысты 1939 жылы бастап, Еуропаны жаулап алса, 1941 жылы 22 маусымда Кеңес Одағына шабуыл жасады. Оған Германияның одақтастары – Румыния, Венгрия, Финляндия, Италия, Жапония және басқа да елдердің ерікті әскери бөлімдері қосылды.

Шабуыл түнгі 3:30-да Брест, Гродно, Барановичи, Кобрин қалаларына әуеден соққы берумен басталды. Бірнеше минуттан кейін Киев пен Балтық жағалауы елдеріне шабуыл жасалды. Таңғы 4:30-да Сталин жағдайды Германияның арандатуы деп санады, бірақ көп ұзамай Германияның елшісі ресми түрде соғыстың басталғанын мәлімдеді. Кеңес халқы үшін бұл күтпеген жағдай болды, себебі 1939 жылы КСРО мен Германия арасында шабуыл жасамау туралы келісімге қол қойылған еді.

22 маусымда түсте Вячеслав Молотов радио арқылы Кеңес халқына соғыстың басталғанын хабарлады. Елде жаппай мобилизация жарияланып, Қызыл Армия қарсы шабуылға дайындала бастады. Бірақ алғашқы айларда Кеңес әскері ауыр шығынға ұшырап, жау Мәскеуге дейін жетті.

Алайда 1941 жылдың соңында Мәскеу түбіндегі шайқаста Қызыл Армия қарсы шабуылға шығып, жауды кері шегіндірді. Кейіннен Сталинград және Курск шайқастарында кеңес әскері стратегиялық бастаманы қолға алды. 1944-1945 жылдары Кеңес әскері Шығыс Еуропаны азат етіп, 1945 жылы 9 мамырда Берлинді толық басып алды. Бұл күн тарихта Жеңіс күні ретінде қалды.

12 мамыр – жазушы, журналист, Қазақстанның халық жазушысы Әнуар Әлімжановтың туғанына 95 жыл (1930-1993 ж.). Ол бұрынғы Талдықорған облысы, Сарқанд ауданындағы Қарлығаш ауылында дүниеге келген. Ерте жетім қалып, интернат пен балалар үйінде тәрбиеленді.

1949 жылы Лепсі педагогикалық училищесін, 1954 жылы Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика бөлімін бітірген. Еңбек жолын облыстық «Алма-Атинская правда» газетінде бастап, кейін «Литературная газета», «Правда» газеттерінде тілші, «Қазақ әдебиеті» газетінің бас редакторы, Қазақстан Жазушылар одағының бірінші хатшысы қызметтерін атқарды.

Жазушы Азия және Африка елдері жазушыларымен байланыс жөніндегі комитеттің, Африка халықтарымен достық ассоциациясының белсенді мүшесі болды. Ол Қазақстан Ленин комсомолы сыйлығының, Қазақ КСР Мемлекеттік сыйлығының, Халықаралық Дж.Неру атындағы сыйлықтың лауреаты, «Құрмет Белгісі», «Халықтар Достығы» ордендерінің иегері, Қазақстанның Халық жазушысы.

Әнуар Әлімжановтың «Махамбеттің жебесі», «Ұстаздың оралуы», «Адамдар жолы» атты романдары мен «Көгілдір таулар», «Отырардан келген сыйлық» сынды повестері қазақ әдебиетінің алтын қорына енген. Жазушының шығармалары тарихи тақырыптарға негізделіп, ұлт рухын көтеруге арналды.

Маусым

2 маусым – Байқоңыр ғарыш айлағының құрылғанына 70 жыл (1955 ж.) толады. Ол әлемдегі ең ірі ғарыш кешендерінің бірі. 1957 жылы 4 қазанда дәл осы жерден алғашқы жасанды жерсерік – «Спутник-1» ұшырылып, ғарыш дәуірінің бастауы болды. Кейіннен

1961 жылы 12 сәуірде Юрий Гагарин адамзат тарихында алғаш рет ғарышқа аттанды.

Қазақстандық ғарышкерлердің ішінде Тоқтар Әубәкіров 1991 жылы 2 қазанда тұңғыш болып ғарышқа ұшты. Ол ғарышта ғылыми зерттеулер жүргізіп, тарихи миссиясын сәтті аяқтады. 1994 жылы Талғат Мұсабаев алғаш рет ғарышқа аттанып, кейін 1998 және 2001 жылдары тағы екі рет ұшты. Ол ашық ғарышқа шыққан алғашқы қазақ ғарышкері атанды. 2015 жылы Айдын Айымбетов «Союз ТМА-18М» кемесімен ғарышқа ұшып, экологиялық зерттеулер жүргізді.

Байқоңырда бүгінде «Союз», «Протон», «Зенит» сияқты зымыран тасығыштар ұшырылады. Ғарыш айлағында 9 ұшыру алаңы, 14 іске қосу қондырғысы және екі әуе айлағы бар. Байқоңыр қаласы 1995 жылдан бері ресми түрде осылай аталады.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Байқоңырдың стратегиялық маңызын ерекше атап өтеді. Бұл кешен Қазақстанның ғарыштық бағдарламалары мен халықаралық ынтымақтастығы үшін маңызды рөл атқарып, елдің ғылым мен технологиядағы әлеуетін арттыруға үлес қосуда. 70 жыл ішінде Байқоңырдан мыңдаған ғарыш миссиясы орындалып, әлемдік ғарыштық зерттеулердің маңызды орталығы ретінде қалыптасты.

Шілде

25 шілде – алғашқы қазақ кәсіби суретшілерінің бірі, кескіндемеші, педагог, Қазақстанның халық суретшісі Молдахмет Кенбаевтың туғанына 100 жыл (1925-1993 ж.). Ол Қостанай облысы Амангелді ауданында дүниеге келіп, 1931-1941 жылдары Алматыдағы балалар үйінде тәрбиеленді. 1948 жылы Алматы көркемсурет училищесін, 1956 жылы Мәскеу көркемсурет институтын бітірді. Ал 1956-1959 жылдары Қазақстан Көркемсурет қоры басқармасының, 1968-1974 жылдары Қазақстан Суретшілер одағының кескіндеме секциясының төрағасы болды.

Молдахмет Кенбаевтың шығармашылығы қазақ халқының тұрмыс-тіршілігін, ұлттық болмысын бейнелеуге арналды. Оның «Шопан әні», «Әңгіме үстінде», «Киіз басу», «Қашағанды қуу» сияқты картиналары халық өмірінің шынайы көрінісін көрсетті. «Мұхтар Әуезов», «әл-Фараби» секілді портреттері де ерекше орын алады. Ол сондай-ақ Алматыдағы «Қазақстан» мейманханасы, Неке сарайы, Мәскеудегі «Қазақстан» кинотеатры сияқты ғимараттардың мозаикалық панноларын безендіруге атсалысты.

Құрманғазы бейнесін шынайы жеткізгені үшін 1959 жылғы республикалық бәйгеде 1-орын алды. Оның туындылары Мәскеудегі Третьяков галереясында, Шығыс халықтары өнерінің мемлекеттік мұражайында, Қазақстанның Орталық көркемөнер галереясында да сақталған. Молдахмет Кенбаев қазақ бейнелеу өнерінің дамуына зор үлес қосқан шебер суретші ретінде ұлттық мәдениет тарихында айрықша орын алады.

Тамыз

10 тамыз – қазақтың біртуар ақыны, ағартушы, философ, сазгер, аудармашы Абай Құнанбаевтың (1845-1904 ж.) туғанына 180 жыл. Ол қазіргі Шығыс Қазақстан облысы, Абай ауданында дүниеге келген. Бала кезінде ауыл молдасынан хат танып, он жасында Семейдегі Ахмет Риза медресесінде білім алды. Медреседе діни іліммен қатар шығыс классиктері Науаи, Фзули, Саади, Хафиз еңбектерімен танысты.

Әкесі Құнанбай Абайды ел билеу ісіне ерте араластырды. Әділдікті жақтағаны үшін оны сыртынан айыптап, абақтыға да жапты. Отыз жастан асқан соң орыс әдебиетімен танысып, Семейге жер аударылған Е.П. Михаэлис бастаған демократтық көзқарастағы адамдармен жақын араласты. Бұл оның ойсанасының қалыптасуына үлкен әсер етті.

Абай қырық жастан асқан соң ғана ақындыққа ден қойып, қазақ поэзиясына жаңа биіктік әкелді. «Өлең – сөздің патшасы», «Ғылым таппай мақтанба», «Жасымда ғылым бар деп ескермедім» секілді өлеңдерінде білім мен адамгершілікті дәріптеді.

«Ескендір» мен «Масғұт» поэмаларында тарихи және философиялық тақырыптарды қозғады. Қара сөздерінде адам болмысын, ақыл, қайрат, талап мәселелерін терең талдады.

Ал қара сөздері – оның көркемдік, философиялық, әлеуметтік және діни көзқарастарын білдіретін прозалық шығармасы. Жалпы саны 45 қара сөзден тұрады, олардың тақырыптары әртүрлі. Абай тек шығарманың көркемдігіне емес, оның тереңдігі мен логикалық мәніне де көңіл бөлген.

Қара сөздерде гуманистік, ағартушылық, әлеуметтік және діни ойлар тұтас қазақ халқының философиялық концепциясын қалыптастырады. Ол алғаш 1918 жылы «Абай» журналында жарық көріп, кейін көптеген тілдерге аударылды.

Абай 1904 жылы қайтыс болып, Жидебайда жерленді. Бүгінде Жидебайдағы әдеби-мемориалдық мұражайы ұлы ақынның мұрасын танытуда маңызды рөл атқарады.

15 тамыз – қазақтың ұлы композиторы, Қазақстанның халық әртісі Шәмші Қалдаяқовтың (1930-1992 ж.) туғанына 95 жыл. Ол Оңтүстік Қазақстан облысының Отырар ауданындағы Қарақоңыр ауылында дүниеге келген. Әкесі зергер, темір ұстасы болғанымен, домбыра мен қобызда шебер ойнаған өнерпаз адам еді. Анасы да ән салатын. Осындай өнерлі ортада өскен Шәмші бала кезінен музыкаға әуес болып, мандолинада ойнап, алғашқы әндерін жаза бастады.

Ол Сарыағаштағы Қапыланбек малдәрігерлік техникумын тәмамдап, кейін Ташкенттегі музыка училищесінде, Алматы мемлекеттік консерваториясында білім алды. 1950 жылдан бастап шығармашылық қызметке бет бұрып, қазақ музыкасына жаңа серпін әкелді. Оның әндері жүрекке жылы тиетін әуезділігімен, шынайылығымен ел арасына кеңінен тарады.

Шәмші Қалдаяқовтың шығармалары туған жерге, Отанға, ата-анаға, махаббат пен достыққа арналған. Оның «Ақ ерке – Ақ Жайық», «Арыс жағасында», «Сыр сұлуы», «Қарқаралы», «Өмір-өзен» сияқты лирикалық әндері халық жүрегінен орын алды. Ал «Менің Қазақстаным», «Бақыт құшағында», «Бәрінен де сен сұлу» сынды жігерлі туындылары ұлттық рухты көтеретін ерекше әндерге айналды.

Композитордың ең танымал шығармаларының бірі – «Менің Қазақстаным» әні. Бұл ән 2006 жылы Қазақстан Республикасының мемлекеттік әнұраны ретінде бекітіліп, елдің басты музыкалық символына айналды.

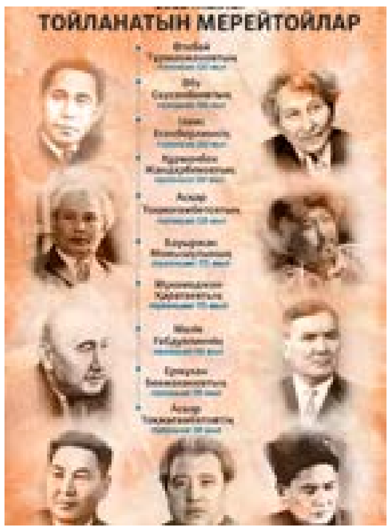

Шәмші Қалдаяқовтың есімі мәңгілікке сақталды. 1992 жылдан бастап оның құрметіне арналған халықаралық ән фестивалі өткізіліп келеді. Шымкент қаласында облыстық филармония мен бір көше, Алматыда бір көше, Шәуілдір ауылындағы музыка мектебі сазгердің атымен аталады. Шымкент филармониясының алдында оның құрметіне ескерткіш қойылған.

1991 жылы композитор туралы «Жылдарым менің, жырларым менің» атты деректі фильм түсіріліп, «Шәмшиұмыр» атты естеліктер мен мақалалар жинағы жарық көрді. Оның әндері бүгінгі күнге дейін халық арасында шырқалып, қазақ музыкасының алтын қорына енген мәңгілік мұраға айналды.

30 тамыз – Қазақстан Республикасы Конституциясының (1995 ж.) қабылданғанына 30 жыл. Алғашқы Конституция 1993 жылы қабылданғанымен, құқықтық жүйені жетілдіру қажеттілігі туындап, 1995 жылы жаңа жоба әзірленді. Жаңа Конституцияны заңгерлер, ғалымдар мен саясаткерлер дайындап, халықтың дауыс беруімен бекітілді.

Қазіргі қолданыстағы Конституцияға 1998, 2007, 2011, 2017, 2019 және 2022 жылдары өзгерістер енгізілді. Соңғы түзетулер 2022 жылы 5 маусымда өткен жалпыұлттық референдум арқылы қабылданып, 33 бапқа бірнеше ондаған өзгеріс енгізілді. Бұл өзгерістер суперпрезиденттік басқару үлгісінен президенттік республикаға көшуге, билік

Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

МЕРЕЙТОЙ

өкілеттіктерін қайта бөлуге, Парламенттің рөлін күшейтуге, халықтың ел басқару ісіне қатысу мүмкіндігін кеңейтуге және азаматтардың құқықтарын қорғау тәсілдерін жетілдіруге бағытталды.

Қыркүйек

19 қыркүйек – қазақ ақыны, жазушысы Асқар Тоқмағамбетовтің (1905-1983 ж.) туғанына 110 жыл. Қызылорда облысы, Тереңөзек ауданында туған. Алғашқы сауатын ауыл молдасынан ашып, 1924-1926 жылдары Ташкенттегі политехникумда, 1932 жылы Мәскеудегі Журналистер институтында білім алды. «Ленинішіл жас» (қазіргі «Жас Алаш»), «Социалистік Қазақстан» (қазіргі «Егемен Қазақстан») газеттерінде, «Ара» журналында қызмет етті. Ұлы Отан соғысына қатысып, кейін Қазақстан Жазушылар одағының Шымкент, Қызылорда облыстары бойынша жауапты хатшысы болды. Алғашқы өлеңі «Еңбекші қазақ» газетінде 1924 жылы жарық көрді. 1928 жылдан бастап өлең, поэма, очерк, фельетон жанрында жазған еңбектері жеке жинақ болып басылып шықты. «Екі заң», «Сайлау», «Алдар көсе», «Бір семья» сынды пьесалар жазып, әсіресе мысал жанрында өнімді еңбек етті. Үш мәрте Еңбек Қызыл Ту, сондай-ақ I дәрежелі Отан соғысы, Октябрь революциясы ордендерімен, Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасымен марапатталған. Шығармаларының ішінде «Таңдамалы шығармалары», «Екі томдық шығармалар жинағы», «Тырналар, сұлу тырналар», «Алтын жапырақтар», «Төрт томдық шығармалар жинағы» ерекше орын алады.

Қазан

4 қазан – көрнекті саяхатшы, географ, этнограф, фольклоршы Григорий Потаниннің (1835-1920 ж.) туғанына 190 жыл. Ол Павлодар губерниясы Ямышево ауылында дүниеге келген. Орталық Азияның табиғатын, халқының тұрмыс-салтын, мәдениеті мен тарихын зерттеген. Қазақ фольклорының үлгілерін жинап, «Қазақтардың және алтайлықтардың аңыздары, аңыз-әңгімелері және ертегілері» атты еңбегін жазды.

Омбы кадет корпусын тәмамдап, Семейде әскери қызмет атқарды. Онда қазақ халқының мәдениетімен танысып, Шоқан Уәлихановпен достық қарым-қатынас орнатты. Кейін Петербург университетінде оқыды, бірақ 1861 жылы студенттік көтерілістерге қатысқаны үшін Сібірге жер аударылды.

1863 жылдан бастап Орталық Азияны зерттеуге кірісіп, Зайсан көлі, Тарбағатай тауы, Моңғолия, Тува, Солтүстік Қытай, Шығыс Тибет сияқты аймақтарға бірнеше рет экспедиция жасады. Ол 36 жыл бойы зерттеу жүргізіп, Орталық Азияның географиясына, этнографиясына, табиғатына қатысты құнды мәліметтер жинады.

Потанин қазақтардың, алтайлықтардың, басқа да түркі халықтарының аңыз-ертегілерін жинап, зерттеді. Оның еңбектері халық ауыз әдебиетін ғылыми айналымға енгізуге ықпал етті. Сондай-ақ оның құрметіне Наньшань тау жотасы мен Моңғол Алтайындағы мұздық аталған.

5 қазан – ірі эпик ақын, КСРО Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазақстанның халық жазушысы Жұбан Молдағалиевтің (1920-1988 ж.) туғанына 105 жыл. Ол Батыс Қазақстан облысы Тайпақ ауданы Жыланды деген жерде туған. Жетіжылдық мектепті, Орал ауыл шаруашылығы техникумын бітірген. 1940-1947 жылы әскер қатарында болып, Ұлы Отан соғысына қатысты. Соғыстан кейін баспасөзде, Қазақстан Жазушылар одағында басшылық қызметтер атқарды.

Тұңғыш өлеңдер жинағы «Жеңіс жырлары» деген атпен жарық көрді. «Кісен ашқан», «Қыран дала», «Сел», «Мен – қазақпын» поэмалары үшін мемлекеттік сыйлықтармен марапатталды. Оның шығармалары ағылшын, неміс, француз, испан және басқа да тілдерге аударылған. Ақынның ең танымал шығармасы «Мен – қазақпын» поэмасы қазақ халқының тарихын, ұлттық рухын асқақтатқан туынды.

1986 жылы Қазақстан Жазушылар одағында Г.В. Колбинмен кездесуде Желтоқсан көтерілісіне қатысқан жастарды батыл қолдап, олардың әділетті талаптарын қорғады.

Оның лирикалық шығармаларында Отанға деген сүйіспеншілік, қазақ тілі, ана мен әйел, махаббат, соғыс пен бейбітшілік, ұлттық рух тақырыптары көрініс тапқан.

Жұбан Молдағалиев – қазақ әдебиетінде өшпес із қалдырған тұлға.

Қараша

12 қараша – композитор, Қазақстанның халық артисі Евгений Брусиловскийдің (1905-1981 ж.) туғанына 120 жыл. Ол Ресейде Ростов-на-Дону қаласында дүниеге келді. Ленинград консерваториясын профессор М.О. Штейнбергтің композиция класы бойынша бітірген.

Евгений Брусиловский қазақтың музыкалық фольклорын зерттеуге ерекше көңіл бөліп, Н.Бекейханов, Л.Мұхитов, М.Бөкейханов, И.Байзақов сияқты халық композиторларының әндері мен күйлерін жинақтап, нота907 жазбаға түсірген. Ол қазақ операсының негізін қалаушы ретінде «Қыз Жібек», «Жалбыр», «Ер Тарғын» сынды алғашқы ұлттық операларды жазды. Сонымен қатар «Сарыарқа», «Целинная», «Құрманғазы» симфонияларын, кантаталар, 50-ден астам ән мен романсты дүниеге әкелді.

Оның шығармашылығы қазақ халқының әуендік дәстүрлерін терең түсінуімен ерекшеленді. Композитор қазақ халқы музыкасын кәсіби деңгейге көтерді. Қазақ музыкалық мәдениетіне қосқан зор үлесі үшін Ленин, Еңбек Қызыл Ту, «Құрмет белгісі» ордендерімен марапатталған.

24 қараша – Қазақ балалар әдебиетінің негізін салушы Сапарғали Бегалиннің (1895-1983 ж.) туғанына 130 жыл. Шығыс Қазақстан облысы Абай ауданы Дегелең ауылында дүние есігін ашты.

1915 жылы Семейдегі орыс-қырғыз (қазақ) училищесін бітірген. Әр жылдары түрлі мемлекеттік қызметте, сондай-ақ «Теміржолшы» газетінде, Қазақ КСР ҒА Тіл және әдебиет институтында, Қазақстан Жазушылар одағында жұмыс істеді.

Алғашқы өлеңі «Қазақ бозбалаларына» 1914 жылы «Айқап» журналында жарияланды. «Қыран кегі», «Сырлы қайнар» сынды поэтикалық шығармаларымен қатар, «Сәтжан», «Жеткіншектер», «Шоқан асулары», «Қыран туралы аңыз» сынды балалар мен жасөспірімдерге арналған повестері бар. «Замана белестері» атты романы жарық көрген.

Ол халық ақындарының шығармаларын жинап, «Халық ақындары», «Өмір жыры» жинақтарын құрастырды, Жамбыл Жабаев туралы монография жазды.

Еңбегі үшін Халықтар Достығы, «Құрмет Белгісі» ордендерімен марапатталған.

25 қараша – Қазақтың ұлт-азаттық қозғалысының көшбасшысы, «Алаш» партиясының жетекшісі Міржақып Дулатұлының (1885-1935 ж.) туғанына 140 жыл. Ол бұрынғы Торғай облысындағы Сарықопа болысында (қазіргі Қостанай облысының Жанкелді ауданына қарасты «Қызбел» ауылы) дүниеге келген.

Әкесі Дулат көзі ашық, қолөнерге шебер, дәулетті адам болған. Анасы Дәмештен екі жасында айырылып, 12 жасында әкесі қайтыс болған соң, ағасы Асқардың қолында тәрбиеленді.

Алғаш ауыл молдасынан білім алып, кейін екі сыныптық орыс-қазақ училищесін және оқытушылар курсын бітіріп, мұғалім болды. Ұстаздық ете жүріп, елдегі әділетсіздік пен отаршылдық езгінің зардаптарын көріп, ұлттық күреске бет бұрды.

1904 жылы Омбыға барып, Әлихан Бөкейхан мен Ахмет Байтұрсынұлымен танысып, Алаш қозғалысына қосылды. 1909 жылы Қазанда «Оян, қазақ!» атты өлеңдер жинағы жарық көріп, патша үкіметінің қуғынына ұшырады. 1910 жылы «Бақытсыз Жамал» атты алғашқы қазақ романы басылып шықты.

1913 жылы А.Байтұрсынұлымен бірге «Қазақ» газетін шығарып, ұлт-азаттық қозғалысты насихаттады. 1922-1926 жылдары Орынбордағы Қазақ халыққа білім беру институтында (КИНО) ұстаздық етті. «Есеп құралы», «Қиғарат кітабы» сияқты оқулықтар жазды.

1928 жылы кеңес үкіметі тарапынан тұтқындалып, 1930 жылы 10 жылға сотталды. 1935 жылы Ақтеңіз-Балтық каналының бойындағы Сосновец лагерінде ауыр науқастан қайтыс болды.

1988 жылы толық ақталды. Бүгінде Міржақып есімімен көшелер, мектептер аталып, туған жерінде мұражайы бар, ескерткіш орнатылған.

28 қараша – Қазақстан Республикасы мемлекеттік әнұранының (мәтіні) авторы, көрнекті ақын, Қазақстан Жастар одағы сыйлығының иегері Жұмекен Нәжімеденовтің (1935-1983 ж.) туғанына 90 жыл. Ақын Атырау облысы, Құрманғазы ауданы, Қошалақ құмының Ашақ деген жерінде туған.

Ол поэзияда ұлттық рух пен терең философиялық ойды ұштастырып, қазақ жырына жаңа леп әкелген ақын. Оның шығармалары өмірдің сан қатпарлы шындығын терең суреттеуімен ерекшеленеді.

Ақынның «Менің Қазақстаным» өлеңі 2006 жылы Қазақстан Республикасының мемлекеттік әнұранының негізіне айналды. Сонымен қатар, ол күй өнерін терең меңгерген дарынды күйші ретінде де танымал. «Күй кітабы» жинағы қазақтың дәстүрлі музыка өнеріне арналған ерекше еңбектердің бірі.

Проза саласында «Ақ шағыл», «Кішкентай», «Даңқ пен дақпырт» романдарын жазып, қазақ әдебиетіне көркемдік деңгейі жоғары шығармалар қосты. Оның аударма саласындағы еңбектері де ауқымды – Сағдидың «Бустан» дастанын, А.Блок, М.Лермонтов, В.Маяковский шығармаларын қазақ тіліне аударған.

Жұмекен Нәжімеденовтың есімі туған ауданындағы ауыл мен мектепке берілді. Оның өмірі мен шығармашылығына арналған «Жұмекен» деректі фильмі түсіріліп, Қ.Юсупов, М.Азбанбаев сынды зерттеушілер ақынның шығармашылығы туралы еңбектер жазды. 2010 жылы «Менің Қазақстаным» атты өлеңдер мен дастандар жинағы үшін Қазақстан Республикасының мемлекеттік сыйлығына ие болды.

Желтоқсан

15 желтоқсан – қазақтың көрнекті ақыны, әдебиеттанушы, фольклоршысы, қазақ балалар әдебиетінің негізін қалаушылардың бірі Өтебай Тұрманжановтың (1905-1978 ж.) туғанына 120 жыл. Ол Оңтүстік Қазақстан облысы, Бөген ауданы, Жалғыз ағаш деген ауылда туған. Балалық шағы Ташкенттегі жетім балалар үйінде өтті.

1925 жылы Мәскеудегі Шығыс еңбекшілері Коммунистік университетін (КУТВ) бітіргеннен кейін Ташкенттегі Орта Азия Коммунистік университетінде оқыды. 1931 жылы Алматыға келіп, Абай атындағы Қазақ педагогикалық институтында әдебиеттен сабақ берді, Қазақ мемлекеттік баспасының оқу-әдістемелік секторын басқарды. Сонымен қатар, «Әдебиет майданы» журналының редакторы, «Жазушы» баспасында бөлім бастығы болып қызмет атқарды.

Өтебай Тұрманжанов – қазақ балалар әдебиетінің дамуына зор үлес қосқан қаламгер. Оның «Қошан кедей», «Қарлығаш», «Сұңқар түлектер», «Жауқазын», «Құралай», «Ұршық» сынды шығармалары балаларға арналған. Қазақтың мақал-мәтелдерін жинап, халық ертегілерін өңдеп жариялаған. Оның «Құмырсқалар, аралар – қиыспас дос, құдалар» атты мысал-дастаны бірнеше тілге аударылды.

«Пулемет», «Карл», «Қыран қыз», «Байғыз» сынды поэмалар жазды. Оның еңбегі жоғары бағаланып, Еңбек Қызыл Ту орденімен және бірнеше медальдармен марапатталған.

24 желтоқсан – Кеңес Одағының батыры, жазушы, әскери қолбасшы Бауыржан Момышұлының (1910-1982 ж.) туғанына 115 жыл. Ол Жамбыл облысы, Жуалы ауданы, Көлбастау ауылында малшының отбасында туды.

1941 жылы Панфилов басқарған 316-атқыштар дивизиясының құрамында Мәскеу үшін шайқасқа қатысты. Батальон командирі ретінде 207 рет ұрысқа қатысып, 16-18 қараша күндері Матронино маңында жаудың шабуылын үш күн бойы тойтарып, сарбаздарын қоршаудан үлкен шығынсыз алып шықты.

1928-1930 жылдары мұғалім, кейін аудандық атқару комитетінде, милицияда қызмет етті. 1932-1934 жылдары Қызыл Армия қатарында болып, 1936 жылы Финанс академиясының курсынан өтті. Әскерге қайта шақырылып, взвод, рота командирі, полк штабы бастығының көмекшісі болды. Соғыстан кейін әскери академияларды бітіріп, оқытушылық қызмет атқарды. 1956 жылы полковник шенімен отставкаға шығып, шығармашылықпен айналысты.

Соғыс кезінде өлеңдер жазды. «Офицердің күнделігі», «Бір түннің тарихы», «Біздің семья» сынды еңбектері жарық көрді. Ол қазақ және орыс тілдерінде жазып, әскери өмір мен ерлік тақырыптарын арқау етті.

Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

«Білім келешегі: адал азамат, кәсіби маман»

2025 жылғы 25 тамызда

М.Катаев атындағы Оқушылар сарайы мен балалар-жасөспірімдер экология және туризм орталығы базасында Павлодар облысының қосымша білім беру педагогтері мен аға тәлімгерлерінің панельдік секциясы өтті.

Секцияға жалпы білім беретін мектептердің, облыстық дарынды балаларға арналған мектептердің, М.Катаев атындағы Оқушылар сарайының, балалар музыка мектебінің, балалар көркемсурет мектебінің, «Жігер» балалар-жасөспірімдер шығармашылық орталығының, балалар өнер мектептерінің, балалар экология және туризм орталығының және техникалық мектептің қосымша білім беру педагогтері қатысты.

Секцияның тақырыбы – «Білім келешегі: адал азамат, кәсіби маман». Қосымша білім беру педагогтері көркем-эстетикалық, вокалдық, хореографиялық, экологиялық, робототехника, IT бағыттары бойынша өздерінің педагогикалық тәжірибесін ортаға салып, «Біртұтас тәрбие» бағдарламасын енгізу тәжірибесін жалпылады.

Аға тәлімгерлер секциясында дебат қозғалысын дамытудың негізгі бағыттары, волонтерлік қызметті жандандыру және оқушылардың өзін-өзі басқаруындағы маңызды құрал ретінде мектеп парламентінің жұмысы талқыланды.

Бұл секция тәжірибе алмасу алаңы болып, қосымша білім беру жүйесінде шығармашыл тұлғаны қалыптастырудың тиімді жолдарын айқындауға мүмкіндік берді.

Оқушылар сарайында облыстық байқау өтті

2025 жылғы 26 тамызда М. Катаев атындағы Оқушылар сарайында жазғы кезеңде балалардың демалысын, сауықтырылуын және жұмыспен қамтылуын үздік ұйымдастыру бойынша облыстық байқау өтті.

Байқауға Павлодар облысының 7 ауданы мен қалаларынан 19 білім беру ұйымы қатысты. Олар:

Павлодар қаласы, Тереңкөл, Павлодар, Шарбақты, Ертіс, Ақтоғай және Баянауыл аудандары.

Қатысушылар қатарында: Ертіс ауданының Қарақұдық орта мектебі, Ертіс ауданының №4 орта мектебі, Ертіс ауданының Ұзынсу орта мектебі, Тереңкөл ауданының Песчан №1 орта мектебі, Тереңкөл ауданының Береговой орта мектебі, Тереңкөл ауданының Байқоныс орта мектебі, Тереңкөл ауданының «Оқушылар үйі» КМҚК, Ақтоғай ауданының К. Сәтпаев атындағы орта мектебі, Ақтоғай ауданының Абай атындағы орта мектебі, Баянауыл ауданының Үшқұлын орта мектебі, Баянауыл ауданының «Балдәурен» лагері, Павлодар қаласының №25 орта мектебі, Павлодар қаласының Б. Момышұлы атындағы орта мектебі, Павлодар қаласының «Балдәурен» оқу-сауықтыру орталығы, Павлодар ауданының Чернорецк №1 орта мектебі, Шарбақты ауданының «Радуга» балалар шығармашылық орталығы, Шарбақты ауданының Шегірен орта мектебі, Шарбақты ауданының №2 негізгі мектебі және Шарбақты ауданының «Балалар музыкалық мектебі» КМҚК.

Ұйымдар өздерінің жазғы жобаларын мынадай номинациялар бойынша ұсынды:

- «Үздік мектеп жанындағы лагерь»;
- «Үздік профильдік лагерь»;
- «Шағын жинақты мектептегі үздік мектеп жанындағы лагерь»;
- «Үздік жазғы лагерь».

Байқау «Балалардың жазғы демалысын, сауықтырылуын және жұмыспен қамтылуын ұйымдастырудың кешенді бағдарламасы» мен республикалық «Біртұтас тәрбие – Адал азамат» бағдарламасы аясында өткізілді.

Байқау нәтижелері:

«Күндізгі мектеп жанындағы үздік лагерь» номинациясы бойынша:

1 орын – Павлодар қаласының №25 орта мектебі

2 орын – Тереңкөл ауданының Песчан №1 орта мектебі

3 орын – Баянауыл ауданының Үшқұлын орта мектебі

«Үздік профильдік лагерь» номинациясы бойынша:

1 орын – Тереңкөл ауданының Береговой орта мектебі

2 орын – Ақтоғай ауданының Абай атындағы орта мектебі

3 орын – Шарбақты ауданының «Балалар музыкалық мектебі» КМҚК

«Шағын жинақты мектептегі үздік мектеп жанындағы лагерь» номинациясы бойынша:

1 орын – Шарбақты ауданының Чигирин орта мектебі

2 орын – Ақтоғай ауданының К. Сәтпаев атындағы орта мектебі

3 орын – Ертіс ауданының Қарақұдық орта мектебі

«Үздік жазғы лагерь» номинациясы бойынша:

1 орын – Павлодар қаласының «Балдәурен» оқу-сауықтыру орталығы

2 орын – Баянауыл ауданының «Балдәурен» жазғы лагері

3 орын – Тереңкөл ауданының «Оқушылар үйі» КМҚК

Газета Павлодарской областной детско-юношеской организации
Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

«Екі студия – бір өнер»

5 тамыз күні Павлодар қаласындағы С. Торайғыров атындағы облыстық кітапхананың «Айна» галереясында ерекше рухани оқиға өтті

М.Катаев ат. Оқушылар сарайының “Сымбат” және «Палитра» студияларының бірлескен көрмесі «Екі студия – бір өнер» атауымен салтанатты түрде ашылды.

Бұл — көркемдік пен қиялдың тоғысқан, ұстаз бен шәкірттің шығармашылық үндестігін паш еткен шынайы өнер мерекесі болды.

Көрмеге қойылған жүзден астам туынды – балалардың жан-дүниесінің, ұстаздардың кәсіби шеберлігінің айғағы.

Мұнда майлы бояу мен гуашьпен салынған суреттерден бастап, графика мен скетчинг, қағаз пластикасы мен аппликация, өзен құмынан жасалған панноларға дейін түрлі техника мен стиль үйлесім тапқан. Әсіресе, жұмсақ пластилининен жасалған шағын мүсіндер мен қауырсынға өрнек салу секілді тың тәсілдер көрерменнің қызығушылығын оятты.

Шығармаларда туған өлкенің әсем табиғаты, қазақ халқының салт-дәстүрі, этностиль мен заманауи бағыт үйлесім тауып, жас дарындардың өзіндік көркем көзқарасын бейнелей білді.

Көрменің бір бөлімі Қазақстанның Қызыл кітабына енген жануарлар әлеміне арналды – бұл бөлімде бала қиялы мен экологиялық тақырып үйлесе өрілген.

Сондай-ақ, көрме аясында Абай Құнанбайұлының 180 жылдығына арналған арнайы бөлім де ұйымдастырылды. Оған «Палитра» студиясы оқушылары салған Абай портреттері, ұлы ойшылдың бейнесін жаңаша сипатта танытқан перформанс және Әбілхан Қастеевтің әйгілі Абай портретінің көрсетілімі енді.

Ерекше әсер қалдырған сәттердің бірі – суреттегі Абай бейнесін ұлттық киімде сомдаған Ертурин Искандердің туындысы болды.

Көрменің ашылуында өнер сүйер қауымды балалар салған суреттер мен ерекше форматтағы перформанстар, Қызыл кітап жануарлары тақырыбындағы дефиле және батик техникасындағы бұйымдар көрмесі тәнті етті.

«Жазды бірге салайық» атты ашық түсті көркем сәт те шараның сәнін арттыра түсті.

Бұл көрме – жас суретшілердің шабытын ұштап, көрерменге рухани байлық сыйлаған әсерлі оқиға. Ұрпақтар арасындағы сабақтастықты, ұстаз бен шәкірттің өнердегі үндестігін дәлелдеген шығармашылық алаң әлі бір ай бойы жалғасады.

Оқушылар сарайы ұйымдастырған «Екі студия – бір өнер» көрмесі 8 қыркүйекке дейін жалғасады.

Юбилейные даты 2025 года

Твой Мир
сенің әлемің
№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

В БЛОКНОТ УЧИТЕЛЯ

Август

10 августа — 180 лет со дня рождения казахского поэта-просветителя, философа, композитора, основоположника реалистической письменной казахской литературы Абая Кунанбаева

(1845–1904). Абай ввел новые стихотворные формы: восьмистишья, шестистишья и другие. Поэтом создано около 170 стихотворений и 56 переводов, написаны поэмы, «Слова назидания» («Қара сөздер»). Абай Кунанбаев оказал большое влияние на нарождавшуюся казахскую национальную интеллигенцию конца XIX − начала XX веков.

15 августа — 95 лет со дня рождения великого казахского композитора, народного артиста Казахстана Шамши Калдаякова (1930–1992). Композитор, автор действующего гимна Казахстана. Шамши Калдаяков — автор многих лирических песен о жизни молодежи, пользующихся огромной популярностью в народе. В творческом активе композитора более 300 песен. Их исполняют звезды казахстанской сцены Б. Тулегенова, Р. Рымбаева, Н. Нусипжанов и другие.

30 августа — 30 лет со дня принятия Конституции Республики Казахстан (1995 г.). Конституция суверенного Казахстана была принята на всенародном референдуме. В ней были закреплены законодательная, исполнительная и судебная ветви власти. Их функционирование обеспечивает равновесие и баланс сил в государстве и обществе.

Сентябрь

19 сентября — 110 лет со дня рождения казахского поэта, писателя Аскара Токмагамбетова (1905–1983). Аскар Токмагамбетов — автор более восьмидесяти книг. Его творчество отличалось многогранностью и широтой жанров. Он активно работал в кино и драматургии.

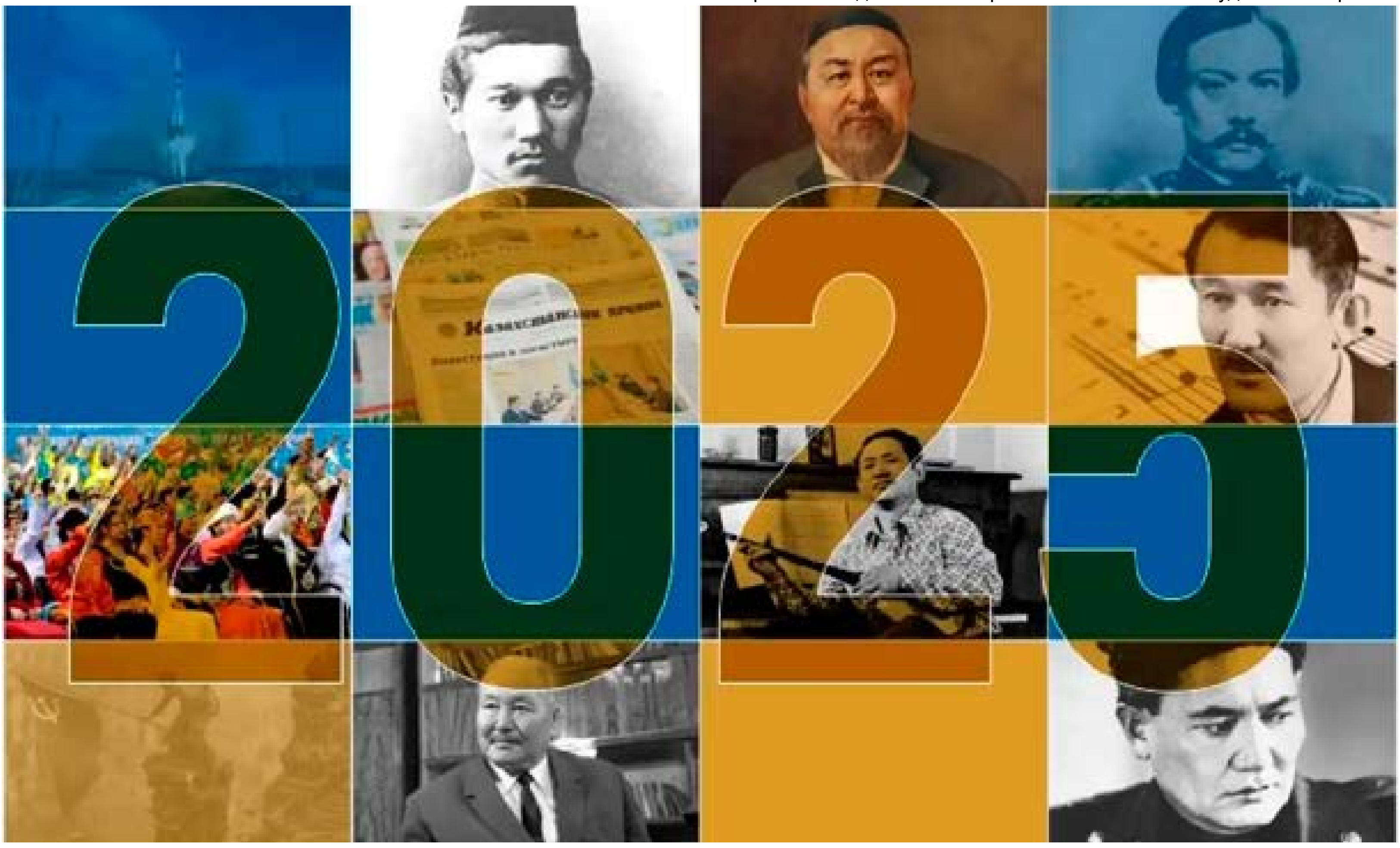

По его киносценарию «Если бы каждый из нас» Султанахмет Ходжиков снял фильм. На сценах театров республики по его пьесам поставлены спектакли «Арман азабы» («Муки мечты»), «Тоқсан толғау» («Девяносто изречений») и другие.

Октябрь

1 октября — 80 лет со дня образования города Темиртау Карагандинской области (1945 г.). Развитие города было связано со строительством Карагандинского металлургического комбината, на доменной печи № 1 которого работал будущий первый Президент Республики Казахстан Нурсултан Назарбаев.

4 октября — 190 лет со дня рождения русского географа, этнографа, исследователя Георгия Потанина (1835–1920). Георгий Потанин — выдающийся уроженец Казахстана, ученый-этнограф, ориенталист, путешественник, гуманист, фольклорист, знаток тюркских языков, в том числе в совершенстве владел казахским языком. Потанин много лет исследовал культуру, традиции и быт народов Центральной Азии, изучал тюркские и монгольские народы, а также был одним из основателей современной научной географии и этнографии региона.

5 октября — 105 лет со дня рождения поэта, народного писателя Казахстана Жубана Молдагалиева (1920–1988). Жубан Молдагалиев — поэт, чьи произведения воспевают родной край, труд людей, дружбу народов. За 50 лет работы в литературе он написал сотни лирических стихов и более полутора десятка поэм. За произведения «Орлиная степь» и «Сель» Молдагалиев был удостоен Государственной премии СССР. Книга «Разбивший оковы» принесла ему Госпремию имени Абая.

25 октября — 30 лет со дня провозглашения Декларации о государственном суверенитете Республики Казахстан (1994 г.). Декларация была подписана Верховным Советом Казахстана 25 октября 1994 года. Этот исторический документ стал важным этапом в формировании независимости Казахстана.

Ноябрь

12 ноября — 120 лет со дня рождения композитора Евгения Брусиловского (1905–1981). Один из основоположников казахского музыкального искусства, народный артист Казахской ССР, профессор, лауреат Государственных премий СССР и Казахской ССР. Он создал первые образцы казахской камерной музыки и является автором музыки Государственного гимна Казахстана, который действовал в 1945-1992 и 1992-2006 годах, в соавторстве с Муканом Тулебаевым и Латифом Хамиди.

24 ноября — 130 лет со дня рождения писателя Сапаргали Бегалина (1895–1983). Сапаргали Бегалин — основоположник казахской детской литературы. Он активно занимался художественным переводом, переводил произведения А. Пушкина, М. Лермонтова, Н. Лескова, М. Мамина-Сибиряка и других писателей. Бегалин написал 25 поэм, 12 повестей, 9 одноактных пьес и более 50 текстов современных песен.

25 ноября — 140 лет со дня рождения поэта, писателя, общественного деятеля, лидера партии «Алаш» Миржакипа Дулатова (1885–1935). Миржакип Дулатов — автор первого собрания стихов «Оян, қазақ!» (1909), активный участник общественно-политической жизни. С 1913 года он совместно с Байтурсыновым издавал газету «Қазақ». В 1917 году стал одним из организаторов Первого всеказахского съезда, где была основана политическая партия «Алаш». После провозглашения автономии стал членом правительства «Алаш Орда».

28 ноября — 90 лет со дня рождения поэта, писателя, одного из авторов государственного гимна РК, лауреата Государственной премии РК Жумекена Нажимеденова (1935–1983). Жумекен Нажимеденов — поэт, чьи сборники «Свет и тепло» и «Нет, нельзя забывать!» были удостоены премии Ленинского комсомола Казахстана. Он также является автором текста гимна «Мой Казахстан», утвержденного в 2005 году.

Декабрь

12 декабря — 30 лет со дня издания Указа Президента «О государственных наградах Республики Казахстан» (12.12.1995 г.). Этот Указ стал основой для системы награждений граждан Республики Казахстан за их заслуги в государственной, общественной, творческой деятельности, а также за трудовые и военные подвиги.

24 декабря — 115 лет со дня рождения Героя Советского Союза Бауыржана Момышулы (1910–1982). Бауыржан Момышулы — автор известных книг, таких как «Дневник офицера», «История одной ночи», «За нами Москва», «Генерал Панфилов». Он был награжден многочисленными орденами и медалями, включая ордена Боевого Красного Знамени и Красной Звезды, за свои подвиги в Великой Отечественной войне.

Источник: ru.elorda.info.kz

Газета Павлодарской областной детско-юношеской организации
Твой Мир
сенің әлемің
№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

ПРОБА ПЕРА

Приключения козы Милки

У доброй женщины Ивановой Надежды (имена изменены) жили да были в сарае две коровы, два теленка, коза Милка, козлёнок Ерема и кот по кличке Кузя.

Как - то раз поутру хозяйка подоила и выгнала коров в стадо. Калитка на заднем дворе осталась открытой. Незаметно коза Милка вышла и пошла пастись. Недалеко росли деревья. Милка подумала, пошла туда. Калитка оказалась открытой, и коза вошла во двор. Под деревьями росла сочная трава. Наевшись, коза улеглась.

В это время хозяйка кинулась искать пропавшую козу. От отчаяния Надежда написала в группу.

Одна добрая женщина заметила, что одинокая коза зашла в чужой двор. И отправила в группу голосовое сообщение. Надежда прослушала сообщение и пошла к тому дому, где росли деревья. Когда она подошла, оказалось, что и хозяева не заметили приблудившуюся козу. Весело было наблюдать, как взрослые люди радовались чужому найденышу.

Так по-доброму закончилась утренняя прогулка козы Милки.

Ксения Уалигазинова, 11 класс
Павловская СОШ Успенский район

История кошки Тепы

Наша домашняя любимица - трехмастная красавица появилась два года назад. Привезли мне маленькую кошечку бабушка с дедушкой из села Розовка.

Кошечка была такая маленькая, что сначала она спала в

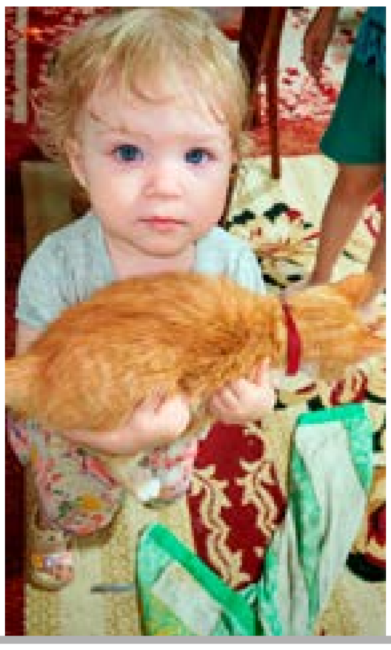

маленькой мужской шапке. Потом она подросла и превратилась в красотку. И сейчас она спит там, где ей нравится. Может и на шкафу поспать. А может и лечь в ногах у бабушки. Любит Тепа и наш диван, ляжет на спинку дивана и там ей хорошо.

Кошку зовут Тёпа. В этом году у нее родился котик, рыжий шалун Бантик. С Бантиком любит играть моя младшая сестра Стефани. Она очень радуется общению с котенком, часто носит его на руках.

В общем, у нас в доме живут аккуратные, красивые кошки. Мы в ответе за тех, кого приручили. Так говорят бабушка с дедушкой. И мы с ними согласны. Наши котики дарят нам свою любовь и нежность. Мы их любим и заботимся о них. Пусть у каждого ребенка будут любимые животные.

Фрида Павлюк, 3 б класс
Павловская СОШ Успенский район

Мой питомец

У меня дома живёт шотландский кот. Его зовут Арчи. Он пушистый, серого цвета и у него круглые мордочка и ушки, которые чуть загнуты. Он очень милый и ласковый. Но бывают моменты, когда у него нет настроения.

Я каждый день ухаживаю за Арчи. Мама говорит, что он мой друг, очень любит меня, поэтому он нуждается в моей заботе, и для

него это очень важно. Утром я насыпаю ему корм и наливаю свежую воду. Чаще всего Арчи просит попить водички из-под крана, так как ему нравятся струйки воды. Так он привлекает мое внимание к себе. Если у него заканчивается еда, я говорю об этом маме. Мы вместе чистим его миски, чтобы он ел из чистой посуды.

Иногда я специальной щёткой вычёсываю его шерсть, чтобы она не путалась. Арчи любит, когда я его чешу — он мурлычет и закрывает глаза. Ещё мы с ним играем. Он любит гоняться за ленточкой и мячиком, но больше всего он любит играть со мной в догонялки. Он играет только со мной. Нам с ним очень весело. После игры он отдыхает на подоконнике или на лежанке.

Я люблю своего кота и стараюсь заботиться о нём. Животные — наши друзья, и мы должны быть для них добрыми и внимательными хозяевами.

А если я вижу на улице бездомных кошек или собак, я всегда стараюсь им помочь. Я могу принести немного еды или налить чистой воды. Им очень тяжело без дома, и даже маленькая помощь делает их день лучше.

Я считаю, что заботиться нужно не только о своих питомцах, но и о тех, кто остался без дома. Это делает нас добрее.

Роман Ганикель, 2 РВГ
СОШ имени Султанмахмута Торайгырова

Моя встреча с Бабой Ягой

Как - то раз я отправилась на прогулку возле опушки леса. А места здесь были удивительно красивые! Кругом деревья, и вдруг – открывается полянка, такая удивительная! Иду я, значит, иду и вижу. Избушка. Настоящая. На курьих ножках. А из-за двери звуки раздаются. «Неужели и Баба Яга здесь живет?» - подумала я.

Мне стало и интересно, и страшно одновременно. Я стояла как вкопанная. Неожиданно открылась дверь, и на улицу вышел черный кот. А из-за двери появилась женщина с платком на голове. « Ну, точно, Баба Яга!». Женщина посмотрела на меня и пригласила в дом. Немного смущаясь, я вошла в избушку. Вижу, чисто и уютно в избушке.

Я поздоровалась. Женщина тоже поприветствовала меня. Какое - то время мы изучали друг друга.

Мы разговорились. Баба Яга поставила чайник, на столе появились бутерброды, острые баклажаны, блины с разной начинкой, сметана, малиновое варенье. Мы стали пить чай. Чай был особенный, на травах со степных просторов. Баба Яга оказалась гостеприимной хозяйкой, доброй и веселой. Вскоре она ушла на улицу, по своим делам.

Напившись душистого чая с ароматом родной степи, я захотела пойти в туалет. Осталось открыть дверь в избушке и выйти на улицу. И тут случилось чудо – я открыла глаза и увидела свою комнату. С облегчением в побежала в туалет.

«Слава богу! Встреча с Бабой Ягой, оказывается, это был всего лишь сон!»

А утром меня ждал вкусный завтрак. И это был самый вкусный завтрак на свете. Рядом со мной папа, мама, сестры, братишка.

Я подумала и решила, что сегодня обязательно испеку пиццу и порадую родных вкусняшкой.

Сабина Орумбаева
9 б класс
Павловская СОШ
Успенский район

Спасибо за «Мост в будущее»

Здравствуйте, уважаемые журналисты! В течение года мы, школьники, активно сотрудничали с Вами. Свои творческие работы мы читали на любимой детской странице. Благодаря Вам мы регулярно участвовали в Международном конкурсе детской литературы «Мост в будущее». Стал знаковым для нас и нынешний конкурс «Мост в будущее -2025».

Работы Андрея Кина о Колядках в селе Дмитриевка, работа Дарии Орумбаевой – О квесте во время отключения интернета отмечены жюри. Есть и такая номинация «Симпатии жюри». Работу Аяулым Базкен о Первом снеге и моя работа «Дружба собаки и кошки» были опубликованы в итоговом журнале «Мост в будущее».

Наши работы уже были опубликованы на страницах детских газет. Мы получили Грамоту и номер журнала с нашими публикациями. Мы гордимся тем, что наши работы опубликованы в российском журнале. Это приятно вдвойне, потому что наши работы прочитали и оценили члены жюри, далеко, в Санкт – Петербурге. А еще «Вконтакте», где размещаются работы конкурсантов, можно познакомиться с работами других участников.

К чему мы это говорим?! Ребята, школьники! Пробуйте свои силы, пишите заметки, шлите в различные детские газеты. Лучшие работы найдут

своего читателя. А еще направляйте свои работы на конкурс «Мост в будущее-2026». Участие для конкурсантов до 18 лет бесплатное. Творите, пробуйте, дерзайте!

Мы рады, что наш «Мост» пройден! Всем желаем успехов в начинаниях! А мы благодарим детские газеты за большую работу со школьниками. Всем желаем новых побед!

Ясмин Жұмабай, 9а класс
Павловская СОШ Успенский район

Твой Мир
сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

ЮБИЛЕЙ

180 лет Абаю Кунанбаеву

10 августа в Казахстане отмечают День Абая — великого казахского поэта, философа, просветителя, композитора, основоположника современной казахской письменной литературы. В этом году исполняется 180 лет со дня его рождения.

180 лет назад, 10 августа 1845 года в Жидебае, недалеко от города Семипалатинска, в семье бая Кунанбая родился сын Ибрагим, которого теперь весь мир знает под именем Абай.

Абай получил начальное образование у аульного муллы, а затем учился в медресе Ахмета Ризы в Семипалатинске, также ходил на занятия в Приходскую русскую школу. Он свободно владел арабским, персидским, тюркским и русским языками, глубоко изучал восточную и западную литературу, был постоянным читателем первой библиотеки имени Гоголя.

Во время учебы начал писать стихи, сначала приписывая их авторство другу Кокпаю Джантасову. С 13 лет отец Кунанбай стал приучать Абая к деятельности главы рода. А в 28 лет Абай целиком занялся самообразованием, к 40 годам создал свои первые взрослые стихотворения.

Значительным событием для Абая было его общение с политическими ссыльными: Е. Михаэлисом, Н. Долгополовым, С. Гроссом. Также на мировоззрение Абая оказали влияние поэты и учёные Востока: Фирдоуси, Алишер Навои, Низами, Физули, ибн Сина, произведения русских классиков.

Он ввел в казахское стихосложение новые размеры, рифмы и стихотворные формы: восьмистишия и шестистишия. Заложил основы казахской письменной литературы, стал ее первым классиком, реформатором культуры в духе сближения с европейской культурой на основе просвещенного ислама.

Поэт перевел на казахский язык произведения таких классиков мировой литературы, как Пушкин, Лермонтов, Крылов, Гёте и Байрон, подняв национальную поэзию на новый уровень. Его переводы и песни широко распространялись по стране и стали духовным достоянием казахского народа.

Абаем создано около 170 стихотворений и 56 переводов, написаны поэмы, «Слова назидания» — «Қара сөздер», которые могут войти в программу ЮНЕСКО «Память мира». Его произведения переведены на 116 языков мира, включая русский, китайский, французский, английский, арабский, японский и другие. В частности, его «Слова назидания» можно прочесть на более чем 10 языках.

Он был также композитором, автором около двух десятков мелодий, которые популярны и сейчас. Некоторые свои стихи переложил на музыку, а песня на его стихи «Көзімнің қарасы» стала народной.

Кроме того, он всегда поддерживал молодые таланты — пробуждал у них интерес к знаниям, искусству, помогал с учебой. Вокруг великого акына образовалась целая плеяда поэтов, мастеров слова, композиторов, выдающихся людей своего времени. Переводы и песни Абая широко распространялись по степи и стали духовным достоянием казахского народа.

Абай оказал большое влияние на казахскую национальную интеллигенцию конца XIX − начала XX веков. Руководители движения «Алаш Орда» воспринимали Абая как своего духовного предшественника.

Алихан Букейханов стал первым биографом Абая. Его статья «Абай (Ибрагим) Кунанбаев» — некролог казахского народного поэта была напечатана в газете «Семипалатинский листок».

После смерти Абая в 1904 году А. Букейханов написал детям поэта о необходимости издания сборника его стихов. Его родные, ученики приступили к сбору творчества и подготовке к печати произведений. Это была большая работа. В итоге сборник «Стихи казахского поэта Ибрагима Кунанбаева» был напечатан в Петербурге в типографии Илияса Бораганского в 1909 году объемом 120 страниц на казахском языке арабским шрифтом.

Абай признан одним из самых значимых культурных деятелей в истории Казахстана, его творчество и идеи сыграли ключевую роль в развитии казахской литературы и национального самосознания.

Источник: www.inform.kz

Твой Мир
сенің әлемің
№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

Самые необычные школы в мире

Скоро начнется новый учебный год со своими заботами, достижениями и радостями. Мы расскажем о самых необычных школах на нашей планете.

Школа королей

Знаменитая швейцарская «школа королей» - Institut Le Rosey. Ее воспитанниками были король Египта Ахмед Фуад II, принц Монако Ренье III, король Испании Хуан Карлос I, еще сын Джона Леннона и Йоко Оно Шон, а также певец Джо Дассен.

Летом, весной и осенью дети проходят обучение в средневековом замке, расположенном на берегу Женевского озера. Зимой школа переезжает на горнолыжный курорт в Гштаад.

У учеников школы есть возможность обучения игры на 15-ти музыкальных инструментах, заниматься живописью и актерским мастерством. Стоимость обучения в этой школе от 75 до 116 тысяч Евро. Для одаренных детей школы выделяются стипендии. В школу Institut Le Rosey высокий конкурс и заявки на обучение подаются за два года.

Пещерная школа в Китае

В горном селе Мяо располагается начальная школа в пещере. Провинция Гуйчжоу, в которой находится эта школа, одна из самых бедных в Китае. В этой школе обучаются около 200 учеников и работают 9 преподавателей.

Многие дети этой провинции не имеют возможности посещать школу из-за удаленности. Это необычное учебное заведение было открыто в 1984 году. В пещере соорудили несколько конструкций для проведения занятий. Одна из них - баскетбольная площадка.

В 2011 году правительство Китая приняло решение о закрытии этой школы заявив, что Китай - это не общество пещерных людей.

Школа на плаву

На озере Тонлесап располагается плавучая деревня Компонг Лоунг. В этой школе обучаются и живут сироты. Их родители - рыбаки погибли. Остальные ученики вплавь добираются на учебу.

Занятия в школе проходят 5 дней в неделю и начинаются в 8 утра. У учеников в день по 5-6 уроков. В Камбодже не хватает учителей и один преподаватель может вести по несколько уроков одновременно.

Дети сидят за партами на корточках и часто пишут снизу вверх. Девочки сидят слева, а мальчики справа. Школы в Камбодже бесплатные, но школьные принадлежности родители должны купить детям сами. Их часто жертвуют туристы и благотворительные организации.

На переменах дети играют, болтают друг с другом. Обычно дети заканчивают только 3-4 класса школы.

«Зеленая школа» в Париже

В 2014 году, в пригороде Парижа, открылась «зеленая школа». Современный Париж наполнен урбанистическими пейзажами и «зеленая школа» признана лучшей школой мира, как образец природной красоты и оазис свежего воздуха в большом городе. На крыше здания разбит настоящий огромный сад, за которым ухаживают ученики, а на каждом уровне здания растут зеленые насаждения. В «зеленой школе» могут поселиться и даже свить гнезда птицы. Это удивительное строение уже стало достопримечательностью Парижа.

Школа Open Space в Копенгагене

Принцип школы — это максимально открытое пространство. Это лучшая школа в мире с точки зрения дизайна. Не меньше внимания здесь уделяется качеству обучения. Занятия ведутся в рамках национальной образовательной реформы Дании. В школе практически нет отдельных аудиторий, для развития коммуникационных навыков, все занятия ведутся на площадке Open Space. Знаменитую винтовую лестницу ученики называют «сердцем школы», а потолок украшен в стиле звездного неба. Единственный «минус» школы, возможно, заключается в том, что здесь не могут учиться младшие классы.

Читайте на Правмире: https://www.pravmir.ru/luchshie-shkoly-mira/

Источник: www.livemaster.ru
www.pravmir.ru

№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

Советы родителям будущих первоклассников

Скоро Ваш ребенок переступит порог школы, что существенно изменит всю его привычную жизнь. Переход из детского сада в школу – важная ступень в жизни каждого ребенка. Оказываясь в новых социальных условиях, дети часто бывают к ним не готовы, что, сказывается на их эмоциональной сфере. Поэтому важно, готовить ребенка к школе, ведь все, чему вы научите его сейчас, поможет ему быть успешным в школе.

Совет 1. Заранее познакомьтесь со школой, условиями обучения и учителем.

Совет 2. Обсудите с ребенком те правила и нормы, с которыми он встретится в школе. Объясните их необходимость и целесообразность.

Совет 3. Выделите ребенку место для занятий дома.

Совет 4. Поддерживайте в ребенке его стремление стать школьником.

Совет 5. Избегайте чрезмерных требований к ребенку.

Совет 6. Составьте вместе с будущим первоклассником распорядок дня и следите за его соблюдением.

Совет 7. Приучайте ребенка содержать в порядке свои вещи и школьные принадлежности.

1. Сдерживайтесь и не ругайте школу и учителей в присутствии ребёнка.

2. Никогда не сравнивайте ребёнка с одноклассниками, как бы они ни были вам симпатичны. Вы любите ребёнка таким, какой он есть.

3. Будьте последовательны в своих требованиях. Если хотите, чтобы ребёнок рос самостоятельным, не спешите предлагать ему помощь, дайте возможность почувствовать себя повзрослевшим.

4. У вашего ребенка что-то не сразу получится – относитесь к этому с пониманием.

5. Старайтесь честно и терпеливо отвечать на вопросы ребёнка.

6. Каждый день находите время, чтобы побыть наедине со своим ребёнком.

7. Учите ребёнка свободно и непринуждённо общаться со сверстниками и взрослыми (в разумных пределах).

8. Постоянно подчеркивайте, что вы им гордитесь.

9. Дозируйте нагрузку, чтобы не было переутомления. Ребёнок должен иметь возможность гулять, отдыхать, делать уроки без спешки.

10. Помните, что ребёнок может концентрировать внимание не более 10-15 минут. Поэтому через каждые 10 – 15 минут необходимо прерываться и обязательно давать малышу физическую разрядку. Общая длительность учебных занятий дома не должна превышать одного часа, а компьютер, телевизор и любые занятия, требующие большой зрительной нагрузки, должны продолжаться не более часа в день.

11. И вообще, иногда ставьте себя на место своего ребёнка, и тогда вы сможете понять, как вести себя с ним.

Совет 8. Ребенок имеет право на ошибку. Поэтому не относитесь к его первым неудачам как к краху всех ваших надежд. Помните: ему очень необходима ваша помощь и поддержка.

Совет 9. Не пропустите первые трудности в обучении. Обращайте внимание на любые затруднения, особенно если они становятся частыми.

Совет 10. Не перенагружайте ребенка учебой. У первоклассника должно оставаться достаточно времени для игр.

И помните: самое главное - верить, что у сына или дочки все сложится ХОРОШО!!!

Чтобы период школьного обучения протекал более успешно

Главная забота родителей в этот период – поддержание у ребенка интереса и стремления учиться, узнавать новое. Это, несомненно, положительным образом сказывается на развитии познавательных процессов ребёнка.

Психологические рекомендации родителям первоклассников

1.Будите ребенка спокойно. Проснувшись, он должен увидеть вашу улыбку и услышать ласковый голос. Не подгоняйте его с утра, не дергайте по пустякам, не укоряйте за ошибки и оплошности, даже если вчера предупреждали.

2. Не торопите. Умение рассчитать время — ваша задача, и, если она вам плохо удается, — это не вина ребенка.

3. Не отправляйте ребенка в школу без завтрака, до школьного завтрака ему придется много поработать.

4. Ни в коем случае не предупреждайте на прощание: «Смотри, не балуйся!», «Веди себя хорошо!», «Чтобы сегодня не было плохих отметок!»... Пожелайте ребенку удачи, подбодрите, найдите несколько ласковых слов: у него впереди трудный день.

5. Забудьте фразу: «Что ты сегодня получил?» Встречайте ребенка после школы спокойно, не обрушивайте на него тысячу вопросов, дайте расслабиться, вспомните, как вы сами чувствуете себя после тяжелого рабочего дня, многочасового общения с людьми. Если же ребенок чересчур возбужден, если жаждет поделиться чем-то, не отмахивайтесь: это не займет много времени.

6. Если видите, что ребенок огорчен, но молчит, не допытывайтесь, пусть успокоится, тогда и расскажет все сам.

7. Выслушав замечания учителя, не торопитесь устраивать ребенку взбучку. Постарайтесь, чтобы ваш разговор с учителем происходил наедине. Кстати, всегда нелишне выслушать обе стороны и не торопиться с выводами.

8. После школы не торопитесь сажать ребенка за уроки, надо два - три часа отдохнуть для восстановления сил. Лучшее время для приготовления уроков - с 15 до 17 часов.

9. Не заставляйте первоклассника делать все уроки за один присест, после 15-20 минут занятий необходимы 10-15 минутные «переменки», лучше, если они будут подвижными.

10. Во время приготовления уроков не сидите у малыша над душой, дайте ему возможность работать самому, но, если нужна ваша помощь, наберитесь терпения. Спокойный тон, поддержка, похвала (даже если не очень получается) - необходимы.

11. В общении с ребенком старайтесь избегать условий: «Если ты сделаешь, то...». Порой условия становятся невыполнимыми вне зависимости от ребенка, и вы можете оказаться в очень сложной ситуации.

12. Постарайтесь найти в течение дня хотя бы полчаса, когда вы будете принадлежать только ребенку, не отвлекаясь на домашние заботы, телевизор, общение с другими членами семьи. В этот момент важнее всего для вас должны стоять его дела, заботы, радости и неудачи.

13. Выработайте единую тактику в семье, свои разногласия по поводу педагогических приемов решайте без ребенка. Если что-то не получается, посоветуйтесь с учителем, врачом, психологом, просматривайте литературу для родителей: там вы найдете много полезного.

14. Во время учебного года есть критические периоды, когда учиться сложнее, быстрее наступает утомление, снижена работоспособность. Это первые 4-6 недель для первоклассников (3-4 недели для учащихся 2-4 классов), конец второй четверти (примерно с 15 декабря), первая неделя после зимних каникул, середина третьей четверти. В это время надо быть особенно внимательными к состоянию ребенка.

15. Не отмахивайтесь от жалоб ребенка на головную боль, усталость, плохое состояние. Чаще всего это объективные показатели трудности учебы.

16. Учтите, что даже «совсем большие» дети очень любят сказку перед сном, песенку и ласковое поглаживание. Все это успокаивает их, помогает снять напряжение, накопившееся за день, спокойно уснуть. Старайтесь не вспоминать перед сном неприятности, не выяснять отношения, не обсуждать завтрашнюю контрольную.

Завтра новый учебный день и вы должны сделать все, чтобы ребенок был спокойным, добрым и радостным.

Источник: nsportal.ru

КАБИНЕТ ПСИХОЛОГА

Твой Мир
сенің әлемің
№№15-16
(444-445)
от 29 августа
2025 года

ҚЫЗЫҚТЫ АҚПАРАТ

Менің алғашқы ұстазым

Менің ұстазымның аты — Қарлығаш Агзаповна. Ол — менің алғашқы ұстазым. Бізге білім

береді, жаңа тақырыптарды жақсы түсіндіреді. Сабақта қиындық туындағанда, сабырмен бәрін түсіндіріп, көмектеседі. Қарлығаш апайдың шашы қара, көркем, көзі әдемі. Әрдайым бізге қолдау көрсетеді. Оның көзілдірігі мен сырғасы да әдемі. Апай бізге есеп шығаруды үйретеді. Біз диктантты дұрыс, сауатты жазуға тырысамыз. Ол әрдайым қасымызда болып, көмектеседі. Қарлығаш Агзаповна — бізге жақын дос сияқты. Тақырыпты түсінбей қалсақ, қайтадан сабырмен түсіндіріп береді. Қарлығаш апай, сізді Ұстаздар күнімен шын жүректен құттықтаймын!

Сатбек Ақбике,
Әлихан Бөкейханов мектебінің
3 «Е» сынып оқушысы

1 қыркүйектен бастап балалардың құқықтарын қорғау саласында қандай жаңалықтар күтіледі?

Педагогтердің жыл сайынғы тамыз конференциясында Мемлекет басшысы мектептерде буллингке, қатыгездікке және агрессияға орын болмауы тиіс екенін ерекше атап өтті. Соңғы екі жылда елімізде кешенді шаралар қабылданды: кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылық үшін жаза күшейтілді, Бала құқықтары жөніндегі уәкіл институты нығайтылды, суицидтің алдын алу бойынша жүйелі жұмыс жүргізіліп келеді.

«Мектеп әр бала үшін қауіпсіз жер болуы тиіс», – деп атап өткен болатын Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев.

Мектептер мен колледждерде «ДосболLIKE» антибуллингтік бағдарламасы енгізілуде.

Апталық жеке қауіпсіздік сабақтары қайта жанданады. Енді олар елдегі барлық балабақшаларда, мектептерде және колледждерде өтеді: әр апта сайын сынып сағатында 10 минуттан, жылына үш рет қайталанып отырады. Сабақтарда интернеттегі қауіпсіздік ережелері, алаяқтардан қорғану жолдары, төтенше жағдай кезіндегі іс-қимылдар және зорлық-зомбылықтың алдын алу тақырыптары қамтылады.

Балаларға психологиялық қолдау көрсететін 20 орталық өз жұмысын жалғастыруда. Бұл орталықтар буллинг, зорлық-зомбылық және дағдарыс жағдайларына байланысты балаларға, ата-аналарға және педагогтерге көмек көрсетеді. Кеңес беру және шұғыл көмек тәулік бойы қолжетімді.

«111» байланыс орталығының QR-кодтары барлық мектептерге орналастырылды. Балалар өз құқықтарының бұзылуы туралы анонимді әрі жедел хабарлай алады. QR-кодтар дәліздерде, баспалдақтарда және санитарлық бөлмелерде көзге көрінетін жерлерге ілінген. Барлық өтініштер тәулік бойы қабылданады.

Буллинг үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленді: айыппұл – 10 АЕК, ал қайталанған жағдайда – 30 АЕК.

Қоғамдық көліктен балаларды түсіруге тыйым салынды. Автобус жүргізушілеріне 16 жасқа дейінгі балаларды ересектерсіз мәжбүрлеп түсіріп кетуге болмайды. Ережені бұзу әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

«Жалпыға бірдей білім беру» қоры арқылы 500 мыңнан астам бала қолдау алды. Әлеуметтік осал санаттағы балаларға киім-кешек, аяқ киім мен оқу-құралдарын сатып алу үшін ата-аналар мен заңды өкілдердің есепшоттарына 25,3 млрд теңге аударылды.

Ақтөбе облысында алғаш рет балалардың құқықтарын қорғау басқармасы құрылды. Ол аудандық және қалалық бөлімдердің жұмысын үйлестіреді. Алдағы уақытта осы сынды құрылымдар барлық өңірлерде ашылады.

Қамқоршылық және қорғаншылық органдарының штаты шамамен үш есеге артты. Енді норматив бойынша 5 мың балаға – 1 маман қарастырылған. Қазіргі таңда жүйеде 896 маман жұмыс істейді, олардың саны кезең-кезеңімен көбейіп келеді.

Жоғарыда аталған бастамалардың жүзеге асырылуы ҚР Оқу-ағарту министрлігі Балалардың құқықтарын қорғау комитетінің тұрақты бақылауында.

Твой Мир — сенің әлемің

№№15-16
(444-445)
от 29 августа 2025 года

Адрес редакции: Республика Казахстан, 140000, г.Павлодар, ул. М.Жусупа, 27, каб. № 232
Телефон редакции: 8 (7182) 32-82-63, twoi_mir@mail.ru

Учредитель: Общественная организация ОДЮО

Гл. Редактор А. Аипова

Редакторы: А. Аипова, Т. Суворова

Дизайнер: А. Сюендыкова

Периодичность выхода: 1 раз в месяц

Выпускающий детский редактор: Нурия Тукебаева

Территория распространения - Павлодарская область. Собственник и учредитель: ОО «Областная детско-юношеская организация Павлодарской области». Газета зарегистрирована в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан. Регистрационное свидетельство о постановке на учет средств массовой информации №7917-Гот12.12.2006 г.